

NÁRODNÁ AKADEMIA OBRANY
maršala Andreja Hadika v Liptovskom Mikuláši

VOJENSKÉ REFLEXIE
VOJENSKÉ REFLEXIE

VOJENSKÉ ODBORNÉ PERIODIKUM

Ročník III.

Číslo 1/2008

© NÁRODNÁ AKADÉMIA OBRANY MARŠALA ANDREJA HADIKA
LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ, 2008

Redakčná rada/Editorial board/ časopisu NAO

Čestný predseda/Chairman: plk. Ing. Marián ÁČ, PhD.

náčelník Vojenskej kancelárie prezidenta SR

Výkonný redaktor /Editor-In-Chief: genmjr. v. v. Ing. Rudolf ŽÍDEK

zástupca veliteľa NAO pre medzin. spoluprácu

Členovia/Members:

plk. prof. Ing. Pavol PULIŠ, CSc., zástupca veliteľa CKR NAO

plk. gšt. doc. Ing. Miroslav KELEMEN, PhD., MO SR

doc. Ing. Stanislav SZABO, PhD., MO SR

doc. Ing. Radovan SOUŠEK, PhD., Univerzita Pardubice, ČR

doc. Ing. Jiří ŠILHA, CSc., riaditeľ ISS, CKR NAO

plk. doc. Ing. Peter SPILÝ, PhD., zástupca veliteľa CKR NAO

plk. doc. Ing. Pavel NEČAS, PhD., NATO Defense College, Rome

PhDr. Alena HARAGOVÁ, NAO

Adresa redakcie:

Národná akadémia obrany maršala Andreja Hadika

Demänovská cesta č. 393

031 01 Liptovský Mikuláš

tel. 0960/422874, fax. 0960/422611

e-mail: knb@nao.sk

Poslaním odborného, elektronického časopisu NAO „VOJENSKÉ REFLEXIE“, je publikovanie teoretických prác študentov a absolventov NAO, príslušníkov velenia a štábu NAO, ako aj spolupracovníkov a partnerov NAO doma a v zahraničí, príslušníkov OS SR a bezpečnostnej komunity, v širokej škále problematiky obrany a bezpečnosti, vzdelávania, výcviku, vojenskej teórie a praxe.

Názory a postoje prezentované v publikovaných príspevkoch nemusia byť v zhode so stanoviskom vydavateľa a redakčnej rady odborného časopisu, ale za ne zodpovedajú autori jednotlivých príspevkov a sú zverejnené za účelom podnietenia širšej odbornej diskusie k analyzovanej problematike.

OBSAH

CONTENTS

SLOVO NA ÚVOD

genmjr. v. v. Ing. Rudolf ŽÍDEK

zástupca veliteľa NAO pre medzinárodnú spoluprácu 5

EURÓPSKA OBRANNÁ AGENTÚRA AKO INTEGRUJÚCI PRVOK V EURÓPSKOM OBRANNOM PROSTREDÍ A ÚČASŤ SR NA JEJ AKTIVITÁCH

doc. Ing. Stanislav SZABO, PhD.

GR SEOPMZ MO SR – národný riaditeľ pre vyzbrojovanie

Ing. Róbert RADIČ

predstaviteľ NRpV pre Európsku úniu, Brusel 6

VOJENSKÁ VĚDA: STRATEGIE, OPETRAČNÍ UMĚNÍ, TAKTIKA

prof. Ing. Antonín NOVOTNÝ, CSc.

Univerzita obrany Brno, ČR 29

MISIE OS SR NA PODPORU MIERU

doc. Ing. Pavol BUČKA, CSc.

slob. Andrea RAPČANOVÁ

Katedra manažmentu AOS L. Mikuláš 43

CIVILNO-VOJENSKÁ KOORDINÁCIA V RÁMCI EÚ

Mgr. Silvia CIBÁKOVÁ

Inštitút strategických štúdií NAO L. Mikuláš 50

AKTUÁLNE PROBLÉMY PRÍPRAVY PROGRAMOV VSTUPNÝCH ODBORNÝCH DŤSTOJNÍCKYCH KURZOV

plk. prof. Ing. Pavol PULIŠ, CSc.

ZV CKR NAO L. Mikuláš 56

ĽUDSKÝ ČINITEL A PALUBNÝ SYSTÉM VAROVANIA PRED ZRÁŽKOU

Ing. Rudolf KLECUN, PhD.

Technická univerzita v Košiciach

doc. Ing. Radovan SOUŠEK, PhD.

Univerzita Pardubice, ČR

Col. Dr. Marek GRZEGORZEWSKI

Air Force Academy, Deblin, Poland 63

ODBORNÉ VZDELÁVANIE LETECKÉHO PERSONÁLU

- HĽADANIE ALTERNATÍV

plk. gšt. doc. Ing. Miroslav KELEMEN, PhD.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

doc. Ing. Pavel BUČKA, CSc.

AOS gen. M. R. Štefánika 67

SLOVO NA ÚVOD ...

Vážení čitatelia,

časopis *Vojenské reflexie* má za sebou dva ročníky svojho fungovania. Prvé číslo tretieho ročníka, ktoré máte k dispozícii, nadväzuje na tradíciu predchádzajúcich ročníkov. Tie reagovali na vývoj v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky v kontexte s transformáciou NATO a EÚ, na zmeny v oblasti vojenstva a ich dopad na Ozbrojené sily SR. Redakčná rada sa od začiatku usiluje o to, aby periodikum poskytovalo priestor pre publikačné aktivity nielen vlastným príslušníkom, ale aj širšej bezpečnostnej komunite.

Vojenské reflexie 1/2008 poskytujú širokú obsahovú základňu. Čitateľ má možnosť získať informácie od strategickej úrovne Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky, cez misie Ozbrojených síl SR až po konkrétne problémy súvisiace so vzdelávaním v kariérnych a odborných kurzoch. Predpokladám, že vo vydaní nájdete svoje zdroje tak čitatelia, ktorí sa pripravujú na pozície lídrov v ozbrojených silách, ako aj širšia bezpečnostná komunita. Autori reprezentujúci akademickú aj decíznu sféru, pôsobiaci v štruktúrach EÚ, na ministerstve obrany SR, ako aj na univerzitách v Košiciach, Brne, Pardubiciach, či leteckej akadémii v Dubline dávajú širokú možnosť výberu tém. Z hľadiska aktuálnosti by Vašej pozornosti určite nemal uniknúť článok venujúci sa Európskej obrannej agentúre, ktorý napísali doc. Ing. Stanislav SZABO, PhD., národný riaditeľ pre vyzbrojovanie MO SR a Ing. Róbert RADIČ, predstaviteľ národného riaditeľa pre vyzbrojovanie pre Európsku úniu, Brusel. EOA je doposiaľ venované na Slovensku aj v teoretických kruhoch ozbrojených síl málo pozornosti. Čitateľa zaujímajúceho sa o problematiku vojenskej vedy bezpochyby osloví článok prof. Ing. Antonína NOVOTNÉHO, CSc. z Univerzity obrany Brno aj vzhľadom na to, že Národná akadémia obrany sa tejto problematike venovala na vojensko-odbornom seminári „Vojenská veda v programovom vyhlásení vlády SR“, ako aj ďalšie odborné články.

Vážení čitatelia,

na záver mi dovoľte poďakovať Vám za doterajšiu priazeň so želaním ďalšej vzájomne prospešnej spolupráce.

genmjr. v . v. Ing. Rudolf ŽÍDEK

EURÓPSKA OBRANNÁ AGENTÚRA AKO INTEGRUJÚCI PRVOK V EURÓPSKOM OBRANNOM PROSTREDÍ A ÚČASŤ SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA JEJ AKTIVITÁCH

doc. Ing. Stanislav SZABO, PhD.

GR SEOPMZ - národný riaditeľ pre vyzbrojovanie MO SR, Bratislava

Ing. Róbert RADIČ

predstaviteľ národného riaditeľa pre vyzbrojovanie pre Európsku úniu, Brusel

ABSTRAKT

Európska obranná agentúra (European Defence Agency - EDA) je v súlade s jej zakladajúcou listinou¹ integrujúcim článkom európskeho obranného sektora so základnou úlohou – podporovať členské krajiny Európskej únie v nej participujúce (pČK) a Európsku radu v ich úsilí rozvíjať európske obranné spôsobilosti v oblasti krízového manažmentu a rozvoj európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (European Security and Defence Policy - ESDP). Túto úlohu definovali pČK ako výraz potreby harmonizovať svoje aktivity, eliminovať nepotrebné duplicity a racionalizovať európsky sektor vyzbrojovania vrátane spoločného sústredenia zdrojov na zabezpečenie odpovedajúceho rozvoja obranných technológií a priemyselných kapacít.

Európska obranná agentúra je teda súčasťou a nástrojom spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky - druhého piliera Európskej únie, z uvedeného dôvodu je oprávnené predmetom záujmu predkladanej odbornej štúdie.

Kľúčové slová: Európska obranná agentúra. Európska únia. Európsky obranný trh. Európske obranné výdavky.

1. ÚVOD

Za posledných niekoľko rokov zaznamenal európsky sektor vyzbrojovania významné zmeny. V období rokov 1998 až 2000 bol priemysel hnacou silou angažujúcou sa v cezhraničnej konsolidácii a v ustanovení siete nadnárodných spoločností a skupín. Tento

¹ Jednotná akcia Rady 2004/551/SZBP z 12. júla 2004 o zriadení Európskej obrannej agentúry (Council Joint Action on the establishment of a European Defence Agency (EDA) 2004/551/CFSP)

vývoj, hoci limitovaný do určitých oblastí, bol čiastočne iniciovaný nedostatkom primeraného politického a regulačného rámca a reflektoval na požiadavky trhu. Od roku 2000 sa orientácia sektoru mení od orientácie na dodávky k orientácii na požiadavky. Pod vplyvom internacionalizácie priemyslu, obmedzovania národných obranných rozpočtov a vývoja európskej bezpečnostnej a obrannej politiky začali vlády európskych štátov zintenzívňovať spoluprácu, a čo je mimoriadne dôležité, využívať pre ňu rámec Európskej únie (European Union - EU). Úsilie členských štátov EU (ČK) smerujúce k rozvoju obranných spôsobilostí ako súčasť ESDP logicky viedlo k založeniu EDA. Paralelne Európska komisia (EC) vyšla s vlastnou iniciatívou k zlepšeniu Európskeho obranného trhu (European Defence Equipment Market – EDEM) – „Zelenou knihou“.

2. EURÓPSKY SEKTOR VYZBROJOVANIA

2.1 EDEM ako súčasť ESDP

Napriek skutočnosti, že obranný priemysel a trh majú nesporné špecifiká, stále podliehajú štandardným trhovým a obchodným pravidlám ako sú profit a súťaž. Táto skutočnosť je posilňovaná progresívnou privatizáciou a snahou zákazníkov čoraz viac aplikovať komerčné pravidlá obstarávania, čo spolu s narastajúcim objemom duálnych technológií postupne zmazáva tradičné hranice medzi obranným a civilným sektorom a zblížuje obrannú politiku EU s ostatnými v oblastiach ako sú výskum, vnútorný trh, pravidlá obchodovania a súťaže.

Vo väzbe na kľúčový prvok ESDP – rozvoj európskych vojenských spôsobilostí – je vitálnou podmienkou rozvinúť spoluprácu členských štátov EU najmä v oblasti harmonizácie vojenských požiadaviek a koordinácie obranného výskumu. Súčasne je však rozvoj vojenských spôsobilostí úzko previazaný na obranný priemysel a trh. Zodpovedajúca úroveň výzbroje a vybavenia ozbrojených síl ČK je závislá na konkurencie schopnom priemysle a efektívnom systéme obstarávania. Rozvoj ESDP je preto tiež závislý na konkurencie schopnosti Európskej obrannej priemyselnej a technologickej základne (EDITB – European Defence Industrial and Technology Base) a schopnosti EU vybudovať homogénnejší hospodársky rámec pre oblasť obrany, čo nevyhnutne vedie k vytvoreniu plne integrovaného EDEM. Vytvorenie EDEM ovplyvňujú špecifické charakteristiky obranných tovarov a služieb. Výroba a obchod v tejto oblasti je úzko previazaná na suverenitu štátu a je zvyčajne dôležitým nástrojom jeho bezpečnostnej a obrannej politiky. Obranné trhy majú preto mimoriadne politický charakter a vlády štátov, spolu s pozíciou zákazníka, vykonávajú

aj úlohu významného regulačného prvku. Zabezpečenie dodávok v krízových situáciách, utajovaný charakter informácií, komplexnosť a unikátnosť použitých technológií v obranných systémoch vytvárajú rámec, ktorý bude musieť EDEM akceptovať.

Je evidentné, že na vytvorenie EDEM a posilnenie EDTIB je potrebné viac ako ustanovenie pravidiel obstarávania. Je nevyhnutné nájsť riešenia mnohých otázok, ale najmä ustanoviť súbor ekonomických a priemyselných podmienok, ktoré sú nevyhnutné pre podporu ESDP.

2.2 Ekonomické prostredie EDEM

Z hľadiska vytvorenia EDEM zohráva významnú rolu rozdiel v ekonomikách ČK. Väčšina obranného priemyslu a zdrojov je sústredená v troch ČK – Veľkej Británii, Francúzsku a Nemecku. Tieto ČK spolu s Talianskom, Španielskom a Švédskom reprezentujú viac ako 90% kapacít európskeho obranného priemyslu, 84% obranných výdavkov pČK² a 94% výdavkov na výskum a vývoj³ (grafické znázornenie európskych obranných výdavkov⁴ v roku 2005 je na grafe č. 1). Uvedené ČK majú nevyhnutne rozdielnu politiku obstarávania a obchodnú politiku ako ostatné ČK, ktoré v značnej miere obstarávajú aj vojenské tovary z produkcie firiem USA. Pilierom ich politiky je „Letter of Intent“ (LoI), podpísaný v júli 1988 ministrami obrany, zameraný na konsolidáciu a kooperáciu obranných priemyslov. Následné konzultácie viedli v roku 2000 k podpisu rámcovej dohody pokrývajúcej bezpečnosť dodávok, export, harmonizáciu vojenských požiadaviek, nakladanie s technickými informáciami, výskum a rozvoj technológií a ochranu utajovaných skutočností. Uvedená skutočnosť, v podstate, ekonomicky rozdeľuje ČK na dve neformálne skupiny a vytvára primárny faktor ekonomického prostredia EDEM. Vyššie uvedené indikuje potrebu vstupu do kooperačných projektov pre zabezpečenie efektívnosti obstarávania a harmonizácie s ekonomicky rozhodujúcimi ČK a aplikáciou vhodnej formy kompenzácie aj možnosti podpory domáceho obranného priemyslu.

Druhým aspektom formovania EDEM je jeho veľkosť. V porovnaní s USA ČK spoločne výrazne zaostávajú tak v celkovom objeme prostriedkov vyčlenených na obranné účely, ako aj v percentuálnom vyjadrení podielu hrubého domáceho produktu (Gross

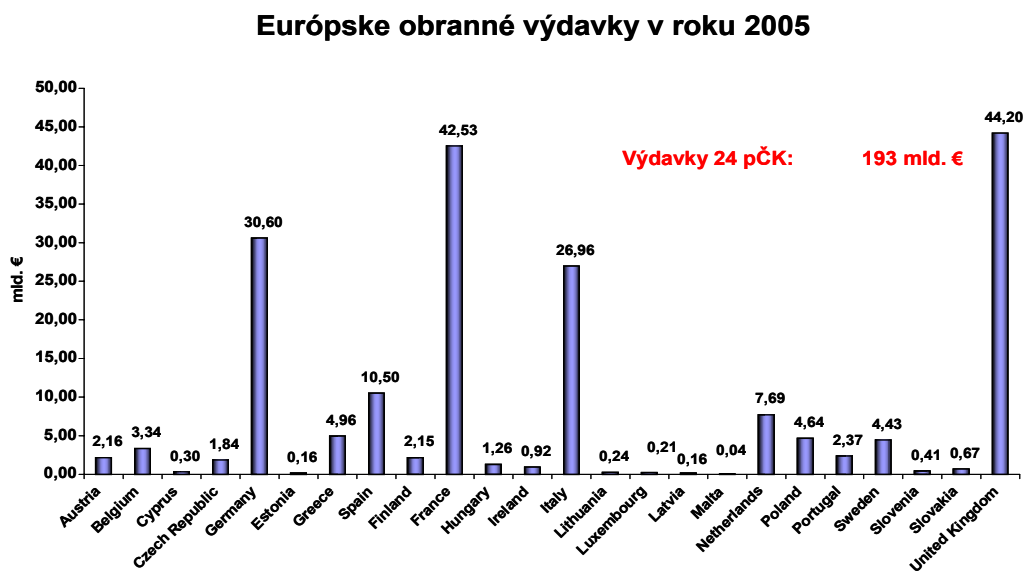
² Údaj z roku 2005 (EDA – IST), pričom pČK v tomto roku vydali na obranné účely 193 mld. EUR

³ Údaj z roku 2005 (EDA – IST), pričom pČK v tomto roku vydali na obranný výskum a vývoj (R&D) len 4,7% z celkových výdavkov na obranné účely, pričom na „čistý“ výskum a technológie (R&T) to predstavovalo len 1,1%.

⁴ Spracované EDA na základe podkladov pČK.

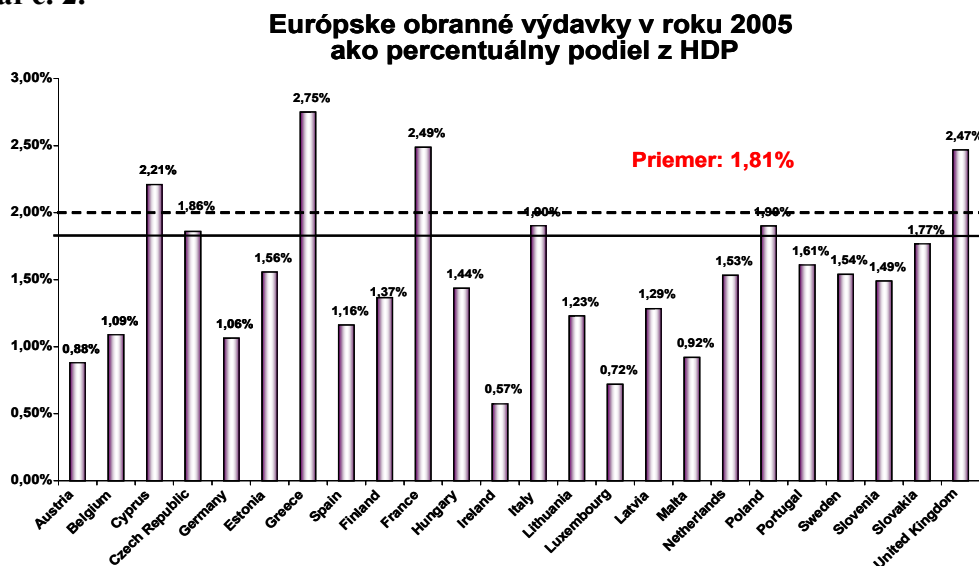
Domestic Product - GDP). Pokiaľ v rokoch 2001-2003 podiel obranných výdavkov na HDP v USA vzrástol z 3,0 na 3,7 % HDP, priemer v ČK poklesol z 1,8 na 1,7 % HDP⁵. Grafické znázornenie európskych obranných výdavkov v roku 2005 ako percentuálny podiel z HDP⁴ je na grafe č. 2. a ich rozloženie⁴ na grafe č. 3.

Graf č. 1.

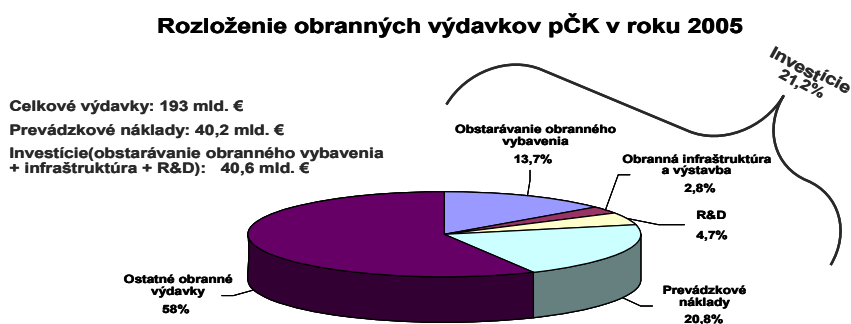

⁵ Chaillot Paper No 82 - „EU-US burdensharing: who does what?“, EU ISS ; September 2005

Graf č. 2.

Graf č. 3.

2.3 Legislatívne prostredie EDEM

Pravidlá obstarávania sú kľúčovým prvkom trhov vôbec. Z úrovne EU neexistuje špecifická smernica usmerňujúca postupy obstarávania v obrannom sektore. Vzhľadom na túto skutočnosť obstarávatelia aplikujú Smernicu Európskej komisie 2004/18/EC pre verejné obstarávanie tovarov, prác a služieb, pokiaľ kontrakt nie je predmetom pre uplatnenie článku 296⁶ Dohody o založení Európskeho spoločenstva (Treaty establishing

⁶ V snahe o zvýšenie transparentnosti obstarávania obranných tovarov a služieb a zvýšenie vzájomnej dôvery v tejto oblasti pČK prijali medzivládny režim na podporu obstarávania v oblasti článku 296 TEC (Code of Conduct on Defence procurement - CoC) a pravidiel obstarávania v dodávateľskom reťazci (Code of Best Practice in the Supply Chain - CoBPSC). Medzivládny režim, vykonávaný v súlade s prijatými pravidlami CoC a CoBPSC začal 1. júla 2006 a do súčasnej doby sa prihlásilo k nemu 23 členských krajín EDA vrátane Slovenskej republiky. Implementáciu režimu možno hodnotiť ako úspešnú, množstvo obchodných príležitostí dostupných obstarávateľom pČK narastá a k 1. máju 2007 publikovalo 14 z 23 členských krajín viac ako 160 zmluvných príležitostí v celkovom finančnom objeme 7,5 mld. €. Krajiny, ktoré nezverejnili žiadnu príležitosť

European Community - TEC). Táto smernica však bola vytvorená pre civilný sektor a neadoptovala špecifiká vojenských tovarov. Je ju teda možné ešte ako tak využiť pri obstarávaní duálnych technológií, ale je ťažko aplikovateľná vo vojenskej oblasti a to najmä z nasledujúcich dôvodov:

- mnohé vojenské systémy sú príliš komplexné, aby umožňovali detailnú technickú špecifikáciu, preto sú technické požiadavky vyjadrované prostredníctvom požadovaných funkcií a sú predmetom prerokovania,
- vojenské systémy sú špecifické dlhým životným cyklom vyžadujúcim modernizačné kroky a logistickú podporu,
- ochrana utajovaných skutočností a bezpečnosť dodávok sú kritickými podmienkami obranného obstarávania.

Teda v súčasnosti iba článok 296 je aplikovateľný na obranné obstarávanie a podľa neho ČK môžu vyňať z pravidiel vnútorného trhu kontrakty na výzbroj, muníciu a vojnový materiál ktoré:

- sa týkajú ich základných bezpečnostných záujmov,
- sú zahrnuté v zozname relevantnom k článku 296⁷.

Podľa precedentného práva Európskeho súdneho dvora (European Court of Justice) je toto vyňatie upravené určitými podmienkami, a to najmä:

- vyňatie je oprávnené iba ak je nevyhnutné a odvoláva sa na zabezpečenie základných bezpečnostných záujmov,
- ČK musia každý kontrakt hodnotiť samostatne.

Napriek vyššie uvedenému, je obranné obstarávanie regulované rozdielnymi legislatívnymi úpravami a líši sa postupmi a pravidlami. Súčasná spoločná iniciatíva EDA a Európskej komisie (European Commission – EC) smeruje k stanoveniu odpovedajúcich

na obstarávanie väčšinou potvrdili, že doposiaľ nevykonali obstarávanie podľa podmienok CoC alebo že vykonali obstarávanie v súlade so smernicou 18 EC o verejnom obstarávaní.

V oblasti CoBPSC bol realizovaný krok 2 pri zverejňovaní zmluvných príležitostí hlavnými zmluvnými dodávateľmi na Elektronickú oznamovacej tabuli od 29. marca 2007. Doposiaľ bolo hlavnými zmluvnými dodávateľmi publikovaných cca 100 zmluvných príležitostí pre subdodávateľov.

⁷ Tento zoznam bol prijatý 15. apríla 1958 ako rozhodnutie Rady 255/58.

pravidiel⁸ či už formou smernice, alebo medzivládneho dohovoru o obchodných pravidlách obranného trhu. Na túto skutočnosť je vhodné reagovať pri príprave plánov a postupov obstarávania pre OS SR už v súčasnosti a to najmä:

- definovaním postoja rezortu MO SR k aplikácii článku 296 a
- kategorizáciou predmetov obstarávania v súlade s článkom 296.

2.4 Európska obranná technologická a priemyselná základňa EDTIB

Na rozdiel od iných priemyslov je obranný priemysel závislý najmä od národných vlád, ktoré sú jeho regulátormi, zákazníkmi a investormi. Od nich sa očakáva definovanie priorít, konsolidovanie požiadaviek, zvýšenie investícií a zaistenie bezpečnosti dodávok.

Odvolať sa na článok 296 TEC pri väčšine obranných obstarávaní nedovolilo zákazníkovi a priemyslu vyťažiť z výhod súťaže a bránilo tiež konsolidácii obranného priemyslu. Rovnako západné spoločnosti sa v minulosti viac pozerali na nové členské krajiny ako na miesta, kde je možné predávať a nie investovať.

EDTIB je jedným z rozhodujúcich prvkov ESDP. Je to zdroj sofistikovaných zariadení a systémov požadovaných ozbrojenými silami, významný ekonomický nástroj a iniciátor technologického pokroku. Jej súčasná fragmentácia vyvoláva duplicitné investície a trieštenie výskumno-vývojového potenciálu na riešenie podobných požiadaviek na národné obranné spôsobilosti. Národný prístup k EDTIB nie je viac ekonomicky udržateľný a je preto dôležité dospieť k jej konsolidácii a transformácii. Základným krokom v tomto úsilí je prijatie Stratégie EDTIB⁹ riadiacim výborom EDA vo formáte ministrov obrany dňa 14. mája 2007. V súlade s touto stratégiou by budúca EDTIB mala byť nezávislá, integrovaná, menej duplicitná a schopná konkurencie nielen v európskom priestore, ale aj v globálnom merítku. Musí byť tesnejšie spojená s „civilnou“ technologickou a európskou základňou a menej závislá od neeurópskych zdrojov kľúčových technológií, čo ale nevyklučuje spoluprácu s neeurópskym obranným priemyslom. Na vytvorenie takejto základe je nevyhnutné riešiť otázky ako sú najmä stanovenie priorít obranných spôsobilostí, konsolidovanie požiadaviek, zvýšenie investícií, zaistenie bezpečnosti dodávok a podpora súťaže a vzájomnej spolupráce

⁸ Aplikáciu článku 296 TEC v súčasnosti vysvetľuje Výkladové oznámenie o uplatňovaní článku 296 zmluvy v oblasti verejného obstarávania pre rezort obrany KOM(2006)779 (Interpretative Communication on the Application of Article 296 of the Treaty in the Field of Defence Procurement). EC pripravuje záväznú úpravu tejto oblasti do konca roka 2007.

⁹ Rozhodnutie riadiaceho výboru EDA č. 2007/11.

vrátane odstránenia prekážok, ako sú cezhraničné transfery, rozdielna ofsetová politika a doposiaľ pretrvávajúca nerovnosť medzi účastníkmi súťaží. Táto stratégia je preto politickým záväzkom k pokračujúcemu a aktívnemu preskúmaniu spoločného pokroku na ceste k realizácii úspešnej EDTIB na základe transparentnosti, rastúcej vzájomnej dôvery a politickej konvergencie, pričom sa pČK zaviazali preferovať nasledujúce konkrétne kroky:

- pracovať na rozvíjaní veľkosti a rôznorodosti Európskej dodávateľskej základne, najmä podporovaním politik a zásad uvádzaných v CoBPSC,
- podporovať plné zapojenie malých a stredných podnikov (Small and Medium Enterprise(s) – SME(s)) a netradičných dodávateľov do EDTIB,
- pracovať na bezpečnosti dodávok medzi členskými krajinami a vytvorení vzájomnej dôvery, na ktorej sú závislé ciele uvádzané v Stratégii,
- pracovať na hodnotení vplyvu takých faktorov ako je štátna pomoc a ofsety na korektnú súťaž v rámci EDEM a na zmiernenie nepriaznivých dopadov,
- znížiť nepotrebné úradné obmedzenia pri transferoch v rámci EDEM,

pričom je nevyhnutné spoločne ujasniť:

- priority vojenských spôsobilostí vytvorením Plánu rozvoja spôsobilostí (Capability Development Plan – CDP),
- kľúčové technológie chránené alebo rozvíjané v Európe v rámci práce vedenej riaditeľmi pre R&T,
- kľúčové priemyselné kapacity, ktoré sa majú chrániť alebo rozvíjať v Európe.

2.5 Pozícia nových členských štátov vrátane Slovenskej republiky v európskom sektore vyzbrojovania

Z nových dvanástich ČK len Poľsko, Česká republika, Slovensko, Rumunsko a Bulharsko historicky disponovali a v súčasnosti ešte disponujú významnejšími kapacitami v oblasti obranného výskumu, vývoja a produkcie nie však dostatočne podporovanými domácimi obrannými rozpočtami. To spolu s nedostatočnou konsolidáciou a transformáciou na odpovedajúce formy a štruktúry môže viesť k pohlteniu nadnárodnými spoločnosťami a strate štátneho vplyvu, kontroly, know-how a hodnoty. Jednou z významných možností udržania vytvorených hodnôt (aj vo väzbe na ekonomické prostredie EDEM) je cieľená kooperácia v rozvoji vojenských spôsobilostí umožňujúca zapojenie sa životaschopných subjektov obranného priemyslu a to najmä v akceptovateľnej pozícii subdodávateľov. Sekundárnym profitom takejto spolupráce by mal byť transfer know-how a technológii, pričom podstatný je dlhodobý podiel kvalifikovanej práce a podmienky na udržanie a rozvoj

identifikovaných priemyselných kapacít. Vzhľadom na už existujúce zoskupenia ČK (LoI, Organisation Conjointe pour la Coopération en matière d'armement - OCCAR) je pre Slovenskú republiku aktuálnym priestorom na uplatňovanie svojich zámerov EDA.

3 EURÓPSKA OBRANNÁ AGENTÚRA – EUROPEAN DEFENCE AGENCY (EDA)

3.1 Základná charakteristika EDA

Európska obranná agentúra *EDA* je medzivládna organizácia pôsobiaca v rámci jednotného inštitucionálneho rámca Európskej únie pod politickým dohľadom Európskej rady. EDA je teda agentúra Európskej únie priamo spadajúca do riadiacej právomoci Rady, konštituovaná s cieľom rozvoja obranných spôsobilostí v oblasti krízového manažmentu a kooperácie v obrannom výskume a vývoji, priemyselnej spolupráce a koordinovanej akvizície. Agentúra pracuje, v súlade s článkom 5 Jednotnej akcie Rady 2004/551/SZBP z 12. júla 2004 o zriadení Európskej obrannej agentúry (JA), v širokom spektre aktivít a je nástrojom aktívneho presadzovania nadnárodnej politickej vôle v oblasti vyzbrojovania a udržiavania európskych zbrojných kapacít vrátane spätných väzieb a sledovania dopadov.

Európska obranná agentúra má teda za cieľ rozvoj obranných spôsobilostí v oblasti krízového riadenia, podporu a posilňovanie európskej spolupráce v oblasti vyzbrojovania, posilňovanie európskej obrannej priemyselnej a technologickej základne a vytvorenie konkurencieschopného európskeho trhu v oblasti obranných zariadení, ako aj podporu výskumu zameraného na vedúcu úlohu v oblasti strategických technológií pre budúce obranné a bezpečnostné spôsobilosti, posilňujúc tak priemyselný potenciál Európy v tejto oblasti a to **najmä prostredníctvom harmonizácie a zjednocovania úsilia a zdrojov participujúcich členských krajín (pČK) zabezpečujúc ich manažérskou a expertnou podporou.**

Európska obranná agentúra teda nemôže byť chápaná len ako európska inštitúcia situovaná Bruseli, ale ako základná formálna platforma európskej spolupráce vo forme blížiacej sa „dating agency“ vytvárajúcej koncept pre harmonizovaný prístup pČK k rozvoju európskych obranných spôsobilostí vrátane európskej priemyselnej a technologickej základne a trhového prostredia a to na základe aktívneho vstupu pČK.

Medzníky agentúry:

- Jednotná akcia Rady 2004/551/SZBP z 12. júla 2004 o zriadení Európskej obrannej agentúry - Agentúra v oblasti obranných kapacít, výskumu, nadobúdania a výzbroje,

- 1. januára 2005 - formálne ustanovenie,
- leto 2005 - počiatočná operačná schopnosť,
- koniec roka 2005 – plná operačná schopnosť.

3.2 Členstvo v EDA

Členstvo v EDA je otvorené pre všetky ČK. V súčasnosti sú členmi EDA všetky ČK okrem Dánska¹⁰.

3.3 Štruktúra EDA

Európska obranná agentúra EDA má za cieľ rozvoj obranných (vojenských) spôsobilostí v oblasti krízového riadenia, podporu a posilňovanie európskej spolupráce v oblasti vyzbrojovania, posilňovanie európskej obrannej priemyselnej a technologickej základne a vytvorenie konkurencieschopného európskeho trhu v oblasti obranných zariadení, ako aj podporu výskumu zameraného na vedúcu úlohu v oblasti strategických technológií pre budúce obranné a bezpečnostné spôsobilosti, posilňujúc tak priemyselný potenciál Európy v tejto oblasti. Pre zabezpečenie tejto základnej funkcie bola vytvorená odpovedajúca štruktúra pozostávajúca zo štyroch „odborných“ riaditeľstiev:

- riaditeľstvo pre spôsobilosti (Capability Directorate),
- riaditeľstvo pre vyzbrojovanie (Armament Directorate),
- riaditeľstvo pre výskum a technológie (Research and Technology Directorate),
- riaditeľstvo pre priemysel a trh (Industry and Market Directorate),

a podporných zložiek.

3.4 Riadenie EDA a komunikácia s pČK

Vedúcim EDA je generálny tajomník/vysoký predstaviteľ pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku EU. Zodpovedá za celkovú organizáciu a činnosť EDA a zabezpečuje, že výkonný riaditeľ (právny/štatutárny zástupca) uskutočňuje usmernenia vydané Radou a rozhodnutia riadiaceho výboru. Výkonný riaditeľ (Chief Executive) a jeho zástupca(ovia) sú vymenovaní riadiacim výborom na obdobie troch rokov s možnosťou predĺženia o ďalšie dva roky.

¹⁰ V súlade s článkom 6 Protokolu o postavení Dánska, pripojeného k Zmluve o Európskej únii a k Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, sa Dánsko nezúčastňuje na príprave a vykonávaní rozhodnutí a akcií Európskej únie, ktoré majú obranné dôsledky. Dánsko sa preto nezúčastnilo na založení EDA a nezúčastňuje sa ani na aktivitách v rámci EDA.

Riadiaci výbor (Steering Board – SB) je vrcholným rozhodovacím orgánom EDA, ktorý koná v súlade s usmerneniami Rady. Rokuje v štyroch formátoch:

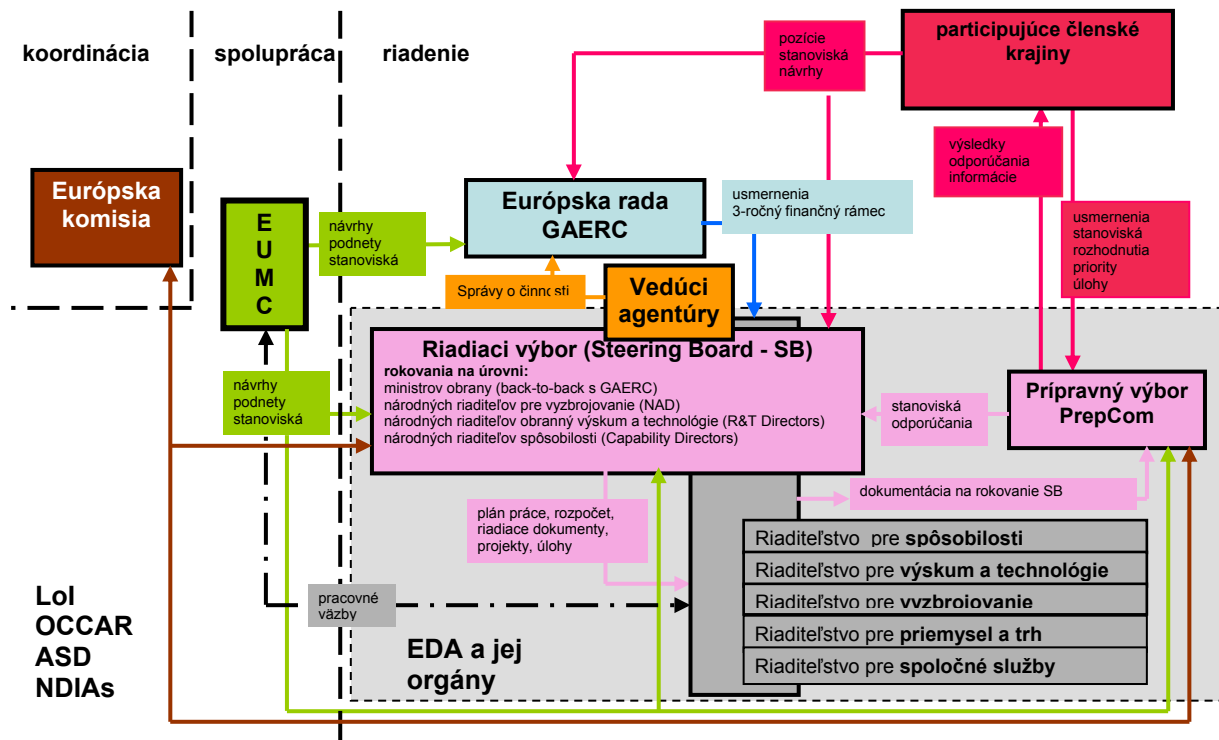
- ministri obrany ,
- národní riaditelia pre vyzbrojovanie NAD (patrí do kompetencie MO SR/SEOPMZ),
- národní riaditelia pre R&T (patrí do kompetencie MO SR/SEOPMZ),
- národní riaditelia pre spôsobilosti (patrí do kompetencie GŠ OS SR/J5).

Rokovania riadiaceho výboru pripravuje prípravný výbor riadiaceho výboru EDA Preparatory Committee – PrepCom). Pre komunikáciu s EDA pČK ustanovujú kontaktné osoby (Point of Contact - POC) v štruktúre:

- centrálny POC (patrí do kompetencie MO SR/SEOPMZ),
- zástupca centrálného POC (patrí do kompetencie MO SR/SEOPMZ)
- NAD POC (patrí do kompetencie MO SR/SEOPMZ),
- R&T POC (patrí do kompetencie MO SR/SEOPMZ),
- POC pre spôsobilosti (patrí do kompetencie GŠ OS SR/J5),
- POC stáleho zastúpenia krajiny pri EU/Brusel.

EDA, vzhľadom na svoju pôsobnosť, pracuje v širokom spektre väzieb a vzťahov s ďalšími inštitúciami Európskej únie , štruktúrami vojenského výboru (EUMC), orgánmi Európskej komisie, priemyselnými a vedeckými subjektmi (základné vzťahy a väzby znázorňuje schéma na obrázku č. 1 „Vzťahy a pozícia EDA“).

Obrázok č. 1.: Vzťahy a pozícia EDA

Zo schémy je zrejmé, že rozhodujúcim elementom riadenia agentúry sú pČK, ktoré majú možnosť zasahovať do všetkých oblastí jej činnosti a riadenia cestou:

- Európskej rade prostredníctvom jej usmernení agentúre a trojročného finančného rámca (konsenzom),
- riadiaceho výboru schvaľujúceho akty týkajúce sa agentúry a jej činnosti (majoritná väčšina¹¹),
- prípravného výboru prostredníctvom národných stanovísk,
- presadzovania čiastkových politík a priorit na odborných a expertných rokovaníach.

Teda základným predpokladom na presadzovanie záujmov Slovenskej republiky je účasť národných predstaviteľov na odpovedajúcich aktivitách. Účasť na aktivitách

¹¹ Procedurálne pravidlá SB EDA umožňujú prijímať rozhodnutia majoritnou väčšinou (Qualified Majority Voting – QMV) hlasovaním váženými hlasmi stanovenými v súlade s článkom 23(2) Zmluvy o Európskej únii, podľa ktorého majú ČK nasledujúce váhy hlasov:

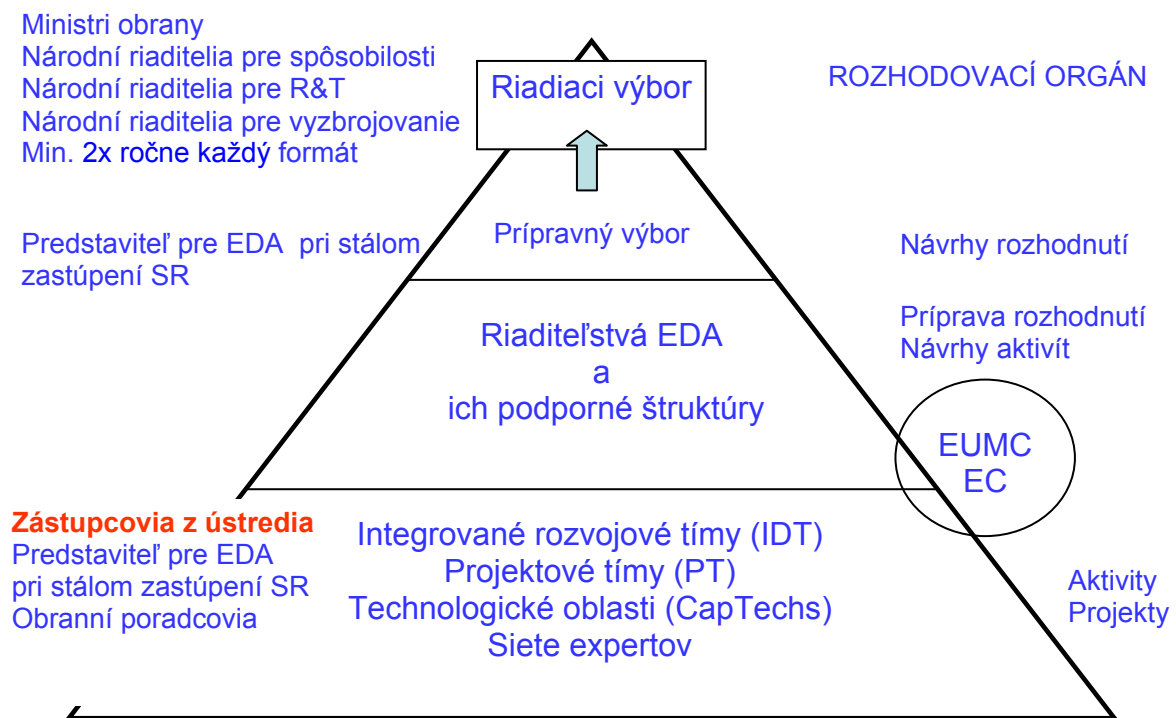
DE, FR, IT, UK	29	NL	13	DK, IE, LT, SK, FI	7
ES, PL	27	BE, CZ, EL, HU, PT	12	EE, CY, LV, LU, SI	4
RO	14	AT, BG, SE	10	MT	3

Celková váha hlasov je 345, pričom potrebná dvojtretinová väčšina (po odpočítaní DK) predstavuje hodnotu 226.

v rámci EDA je výsada a právo, nie povinnosť. Neúčast' a mlčanie znamená súhlas s tým, čo presadzujú iní.

Mechanizmus konzultácií v EDA znázorňuje obrázok č. 2.

Obrázok č. 2.: Mechanizmus konzultácií v EDA

3.5 Personál a rozpočet EDA

Počet a rozloženie personálu a rozpočet EDA schvaľuje SB v súlade s očakávaniami pČK. Cielene by tieto kritériá mali byť stanovené v trojročnom rámci, ale ten sa doposiaľ nepodarilo odsúhlasiť a tak rozvoj agentúry je určovaný ročnými plánmi práce vrátane jednotlivo odsúhlasených personálnych pozícií a ročných rozpočtov.

Príjmová časť všeobecného rozpočtu EDA sa tvorí najmä z príspevkov participujúcich členských krajín (pČK) poskytovaných priamo a nezávisle agentúre podľa stupnice hrubého národného dôchodku (pre SR v roku 2007 predstavuje 0,36% zo sumy príspevkov pČK). Rozpočtové prostriedky agentúry sa vynakladajú najmä na:

- krytie nákladov agentúry na prevádzku, personál a zasadnutia,
- obstarávanie externého poradenstva, najmä operačných analýz nevyhnutných pre agentúru na plnenie jej úloh a osobitné výskumné a technologické činnosti pre spoločný prospech všetkých pČK, najmä technické prípadové štúdie a predrealizačné štúdie (**operačný rozpočet**).

Tabuľka č. 1.: Prehľad personálu a rozpočtov EDA od jej založenia

rok	počet personálu	príspevky pČK (tis. €)	príspevok SR (tis. €)	výška operačného rozpočtu (tis. €)	Poznámka
2004		1 786	3,984	0	
2005	80	20 000	63,341	3 000	
2006	84	22 300	63,487	5 000	
2007	98	22 100	63,000	5 000	predpoklad

4. Základné princípy činnosti

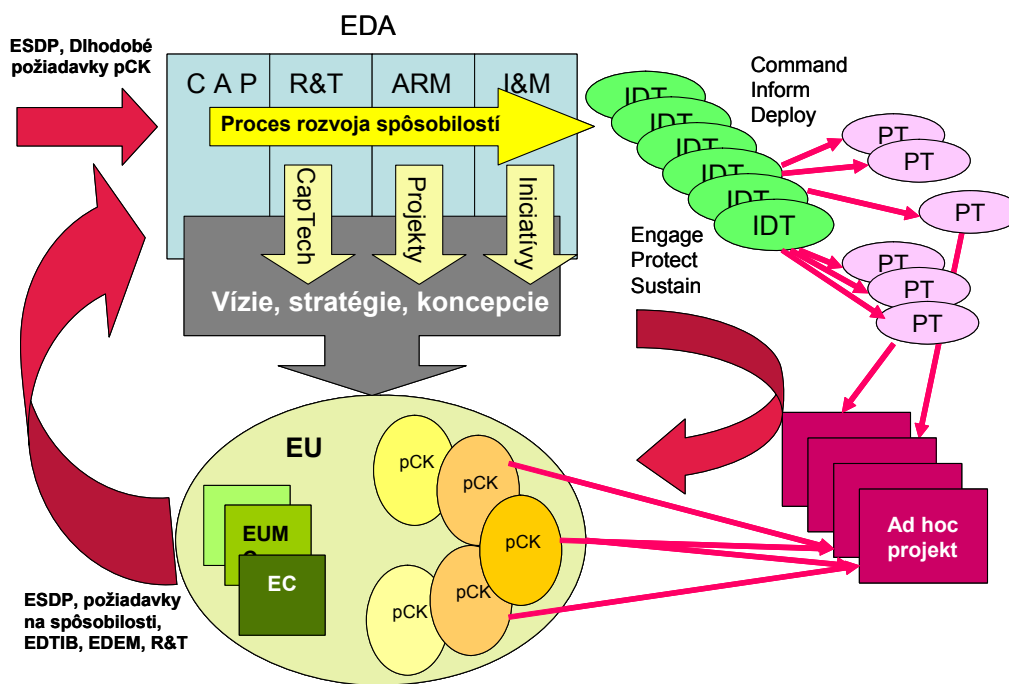
Základným cieľom EDA je, pre zabezpečenie koordinovaného rozvoja budúcich obranných spôsobilostí, rozvinúť spoluprácu pČK vo všetkých fázach ich rozvoja počnúc koordináciou národných potrieb a politík a končiac spoločnou akvizíciou v podmienkach otvoreného a transparentného európskeho obranného trhu. Preto EDA predložila a pČK prijali strategický pohľad na transformáciu procesu rozvoja európskych obranných spôsobilostí obsahujúci väzby už od úrovne národných politík a požiadaviek na budúce spôsobilosti.

EDA pristupuje k svojej činnosti formou Twin-Track, teda paralelne s krátkodobými cieľmi rozvíja strategické zámery pre jednotlivé oblasti zahŕňajúce v roku 2007 činnosti od Plánu rozvoja spôsobilostí (Capability Development Plan – CDP) nadväzujúceho na Dlhodobú víziu (Long-Term Vision – LTV) cez Stratégiu obranného R&T až po Stratégiu európskej obrannej technologickej a priemyselnej základne.

Ako formu práce EDA adoptovala systém projektového maticového riadenia založený na princípe rozvoja spôsobilostí (Capability Driven), k čomu vytvorila systém integrovaných rozvojových tímov (Command, Inform, Depoly, Engage, Protect, Sustain) generujúcich rozvojové ad hoc projekty (projektové tímy – PT) - „horizontálne aktivity“, pričom v každej

z oblastí pôsobnosti sú vytvárané „vertikálne stratégie“ a ďalšie iniciatívy. Ad hoc projekty¹² môžu byť generované procesom rozvoja spôsobilostí, alebo iniciatívou skupiny pČK a ich návrhom na akceptovanie takto vytvoreného medzinárodného projektu ako projektu EDA. Vertikálne a horizontálne výstupy poskytujú pČK a štruktúram EU indikácie pre aktualizáciu prvkov ESDP a formuláciu požiadaviek na budúce obranné spôsobilosti vrátane požiadaviek na rozvoj R&T a transformáciu EDTIB a EDEM. Základná schéma princípu činnosti EDA je na obrázku č. 3.

Obrázok č. 3.: Základná schéma princípu činnosti EDA

¹² **Ad hoc projekty (programy) kategórie A** predpokladajú širokú účasť pČK, zvyčajne sú financované zo spoločného rozpočtu vytvoreného zo združenia prostriedkov zúčastnených pČK, ktorý je spravovaný EDA. EDA zabezpečuje administratívnu a kontrakčnú podporu.

Ad hoc projekty (programy) kategórie B sú spravidla spoločnými projektmi skupín pČK financované riešiteľmi zo zúčastnených pČK, ktorí sa podieľajú na spoločnom projekte, EDA môže podporovať tento projekt v dohodnutom rozsahu .

Oblasť R&T je logicky základom naplňania požiadaviek na rozvoj spôsobilostí, preto sú na platforme EDA organizované odpovedajúce aktivity a nástroje. Operačná koncepcia R&T je založená na princípe spôsobilostí v troch základných doménach:

- IAP: získavanie informácií a ich spracovanie – znalosti,
- GEM: navádzanie, energia, materiály – pôsobenie,
- ESM: prostredie, systémy, modelovanie – manéver.

Tieto domény sú organizačne rozdelené do 12-tich oblastí technológií spôsobilostí (**CapTech**). Jednotlivé aktivity (projekty) EDA sú riadené prostredníctvom vyššie uvedených CapTech organizovaných v organizačných a expertných sieťach. Každý CapTech má v EDA zodpovedajúceho koordinátora (moderátora). Od pČK sa očakáva, že zabezpečí **svojho národného koordinátora pre každý CapTech (CNC)** v rámci štátneho orgánu (ministerstva obrany).

Sekundárnu sieť tvoria **vládni CapTech experti (CGEs)**, ktorí sú odborníci pre jednotlivé technológie z prostredia priemyslu, akademickej obce alebo výskumných inštitúcií, pracujú v prospech vlády a sú menovaní zo strany CNC. Títo CGEs podporujú CNC, pripravujú spoločné budúce projekty EDA a môžu takéto projekty aj riadiť. Ďalšiu úroveň tvoria **nevládni CapTech experti (CnGEs)**, ktorí tvoria expertnú sieť pre jednotlivé CapTech. Prihlasujú sa do databáze individuálne a predstavujú riešiteľov projektov alebo potenciálnych riešiteľov projektov, prípadne posudzovateľov projektov.

Jednotlivé CapTech sú základňou, kde sa pripravujú a riadia spoločné projekty v rámci EDA a účasť v nich zabezpečuje nielen získanie informácií o diani v jednotlivých technologických oblastiach, ale umožňuje identifikáciu spoločných zámerov a nadväznú generovanie spoločných ad hoc projektov R&T (kategórie A, alebo B) s cieľom sústredenia zdrojov a poznatkov. Preto sú základom pre aktívne zapojenie SR v oblasti R&T. CapTech tvoria základňu pre širšie zapojenie subjektov do projektov R&T.

4. Koordinácia účasti na aktivitách v rámci EDA

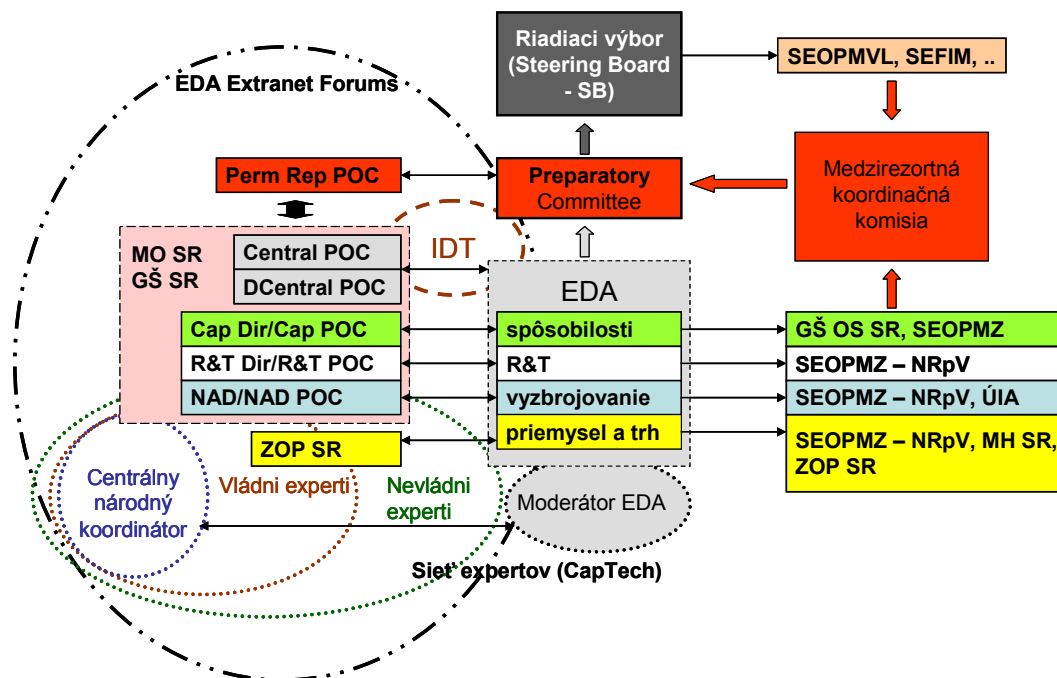
Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením č. 693/2004 zo 7. júla 2004 k vstupu Slovenskej republiky do Agentúry pre obranné spôsobilosti, výskum, vývoj, obstarávanie a vyzbrojovanie (Európska obranná agentúra – EDA) uložila ministromi hospodárstva a ministromi obrany:

- „zabezpečiť aktívnu účasť SR na činnosti Agentúry pre obranné spôsobilosti, výskum, vývoj, obstarávanie a vyzbrojovanie“ a
- „v spolupráci Ministerstva obrany SR a Ministerstva hospodárstva SR vytvoriť funkčný národný mechanizmus pre zabezpečenie aktívnej účasti SR v Agentúre pre obranné spôsobilosti, výskum, vývoj, obstarávanie a vyzbrojovanie“.

V súlade s vyššie uvedenými úlohami a na koordináciu a zabezpečovanie úloh súvisiacich s členstvom Slovenskej republiky v agentúre zriadil minister obrany SR¹³ medzirezortnú koordináciu komisiu (MKK).

Členovia komisie koordinujú a zabezpečujú plnenie úloh vo vymedzených oblastiach v organizačných zložkách rezortu ministerstva obrany a v mimorezortných subjektoch, za ktoré boli do komisie nominovaní. Členmi komisie sú okrem predstaviteľov rezortu ministerstva obrany aj zástupcovia Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky a Združenia obranného priemyslu Slovenskej republiky. Koordinácia účasti na aktivitách v rámci EDA je schematicky znázornená na obrázku č.

Obrázok č. 4.: Koordinácia účasti na aktivitách v rámci EDA

¹³ Nariadenie ministra obrany Slovenskej republiky z 3. apríla 2007 o zriadení medzirezortnej komisie na koordináciu a zabezpečovanie úloh súvisiacich s Európskou obrannou agentúrou.

5. MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE A ZAPOJENIE SA SR DO AKTIVÍT EDA

Efektívne zapojenie Slovenskej republiky je podmienené **vyvíjaním harmonizovaného úsilia v rámci všetkých štyroch riaditeľstiev** založeného nielen na identifikácii národných ambícií v rámci pôsobnosti EDA, ale aj odpovedajúcej politike rozvoja obranných spôsobilostí v európskom priestore, zahŕňajúc národný prístup k domácej obrannej priemyselnej a technologickej základni a podporu rozvoja poznatkovej základne ako základu tvorby know-how pre zvyšovanie konkurencie schopnosti na obrannom trhu.

a. **Spolupráca v oblasti pôsobnosti riaditeľstva pre spôsobilosti**

Základom spolupráce prostredníctvom tohto riaditeľstva je minimálne **aktívna účasť na činnosti integrovaných rozvojových tímov** a to najmä pri definovaní potenciálnych spoločných záujmov (aj na bilaterálnej úrovni) a následnou účasťou v konkrétnych projektoch (**projektových tímoch**).

b. **Spolupráca v oblasti pôsobnosti riaditeľstva pre R&T**

Minimálnym predpokladom pre zapojenie sa do aktivít v oblasti R&T je **rozvinúť účasť slovenských expertov na práci CapTech** v tých oblastiach, kde existuje domáci vedecký a výskumný potenciál.

c. **Spolupráca v oblasti pôsobnosti riaditeľstva pre vyzbrojovanie**

V tejto oblasti je rozhodujúcou formou navrhovanie projektov v záujme SR a ich presadzovanie v rámci programu práce EDA. Rovnako zapojenie sa do konkrétnych projektov vyzbrojovania, ktoré sa odrážajú v pláne práce agentúry, je efektívne z hľadiska potenciálnej úspory finančných prostriedkov v prípade spoločného obstarávania, čo je výhodné aj z hľadiska zabezpečenia interoperability s partnerskými ozbrojenými silami.

Z hľadiska aktuálnych projektov sú pre SR zaujímavé:

PT Armoured Systems (AS)

Rozhodujúcou aktivitou v tejto oblasti sú v súčasnosti štúdie v oblasti Network enabled Armoured Fighting Vehicles (NeAFV), UGV, a letecky transportovateľné AFV realizované priemyselnými konzorciami a systémové analýzy v oblasti Battlefield Identification, Weapon Package a Training System. Z hľadiska strednodobého je základnou aktivitou príprava „Staff Requirement on Future European Armoured System (FEAS)“.

PT 21st Century Soldier System (21st CSS)

Rozhodujúce aktivity v tejto oblasti sú prvotné návrhy priemyslu (7) predložené prostredníctvom Soldier Prime Contractor Team (SPC – rozhodujúce európske priemyselné

entity v danej oblasti) smerujúce k vytvoreniu jadra budúceho 21st CSS. V súčasnosti však existuje cca 15 národných programom čo prednaznačuje potenciál spoločného riešenia až po roku 2015. Potenciálny trh v tejto oblasti je vo výške cca 8-9 mld. € (cca 40 tis. €/vojak).

d. Spolupráca v oblasti pôsobnosti riaditeľstva pre priemysel a trh

SR je zapojená v rozhodujúcej aktivite tohto riaditeľstva – v medzivládnom režime na podporu obranného obstarávania (CoC Regime). Z hľadiska jeho doterajšieho fungovania je možné konštatovať, že implementácia režimu je vo všeobecnosti úspešná vzhľadom na transparentnosť a množstvo oznámených obchodných príležitostí (v objeme cca 10 mld. € na elektronickom portály EBB1 pre vládne zákazky). Aj keď je EBB1 veľkým krokom vpred, je potrebné doriešiť ďalšie dôležité otázky náležite fungujúceho obranného trhu ako sú bezpečnosť dodávok, štátne dotácie, voľný pohyb obranného tovaru a služieb a rozdielnosť v pravidlách obstarávania.

SR ako 15-ta krajina v poradí zverejnila na EBB1 svoju prvú vládnu zákazku.

Spustenie druhej fázy EBB2 (od 29. marca 2007), ako elektronického portálu na umožnenie zverejňovania zmluvných príležitostí európskych obranných spoločností (ponuky na kooperácie) je zásadné pre úspešnú implementáciu CoBPSC, ktorý je integrálnou súčasťou úsilia na dosiahnutie efektívneho trhu s obrannou výzbrojou a technikou zverejňovaním subdodávateľských príležitostí.

Pre úspešné zapojenie SR do obranného trhu je základnou podmienkou, aby subjekty aktívne pracovali s EBB a uchádzali sa o kontrakty na nej zverejnené. Podľa rámcového prieskumu, subjekty obranného priemyslu SR s týmto nástrojom pracujú minimálne.

e. Zapojenie SR do Programu spoločného investovania v oblasti obranného výskumu a rozvoja technológií na zabezpečenie ochrany vojsk

Program spoločného investovania v oblasti obranného výskumu a rozvoja technológií na zabezpečenie ochrany vojsk je výrazom politickej kreativity vlád krajín EÚ (zúčastňujú sa AT, BE, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, NL, PL, PT, SE, SI, SK, + NO; neparticipujú BG, LU, LT, LV, MT, RO a UK). Je kategóriou A ad hoc programu.

Je to jediný konkrétny výskumno-vývojový projekt alebo program (z viac ako 60-tich bežiacich), do ktorého sa SR v EDA zapojila!

i. Rozsah programu

Program transformuje plány spôsobilostí „ochrany vojsk“ (so zameraním na zvýšenú schopnosť prežitia v zastavanom (urbanizovanom) priestore), na identifikáciu technologických oblastí a tém výskumu. Výstupom tohto procesu je vytvorenie 18-tich oblastí výskumu a technológií. Pre lepšiu identifikáciu očakávaných výstupov, sú tieto oblasti rozdelené do 5 hlavných skupín spôsobilostí:

- 1. oblasť spôsobilostí** – kolektívne (jednotky, platformy, infraštruktúra) schopnosti prežitia s pomocou zlepšenej detekcie, identifikácie a schopnosti odozvy,
- 2. oblasť spôsobilostí** - ochrana jednotlivca,
- 3. oblasť spôsobilostí** - analýza dát, vrátane fúzie údajov z rôznych zdrojov,
- 4. oblasť spôsobilostí** - bezpečné rádiové taktické komunikačné systémy v zastavanom priestore.
- 5. oblasť spôsobilostí** - plánovanie/výcvik na misie v asymetrickom prostredí .

ii. Rozpočet programu

Podľa podpísanej dohody o programe (PA) bude program trvať 3 roky. Toto obdobie však môže byť v prípade všeobecného záujmu rozhodnutím zúčastnených krajín predĺžené. Zúčastnené krajiny združia na program finančné prostriedky počas tohto obdobia spravidla formou výročnej splátky. Zmluvy pre objednané práce na základe programu budú uzatvorené v mene prispievajúcich krajín Európskou obrannou agentúrou.

Celkový rozpočet programu je vo výške 54.93 mil. €, pričom príspevok SR činí 1 mil. € (1,82% rozpočtu). Prvé príspevky budú uhrádzané v októbri 2007.

iii. Podiel na výsledkoch

Uvoľnenie a použitie informácií z tohto programu bude vedené v súlade s príslušnými aplikovateľnými ustanoveniami všeobecných podmienok EDA pre ad hoc výskumné a technologické projekty a programy uvedenými v PA:

- vlastníctvo vytvorených práv duševného vlastníctva bude garantované jeho pôvodcovi, konkrétne zmluvnému partnerovi,
- zúčastnené krajiny programu dostanú bezplatný prístup k právam pre uvoľnenie a použitie takýchto informácií pre účely obrany.

Riadiaci výbor môže rozhodnúť, že pre špecifické aktivity, budú tieto princípy variabilné, a to tam kde to umožňujú všeobecné princípy. Každá variácia bude špecifikovaná

v príslušnom vyhlásení súťaže pre návrhy a v príslušnej zmluve. Takáto úprava bude umožnená iba na základe konsenzu.

iv. Deľba práce

Napriek tomu, že pre uvažovanie v hodnotiacom a výberovom procese jednotlivých návrhov projektov nie sú aplikované kritériá priemyselnej reciprocity (Juste Retour), v princípe bude pre program aplikovaný systém globálnej rovnováhy.

Konkrétne, bude program riadený s cieľom zabezpečiť, že najmenej jeden element práce na celom programe financovaný z rozpočtu je vykonávaný najmenej jedným subjektom každej zúčastnenej (prispievajúcej) krajiny, ktorá prispieva viac ako 1% do rozpočtu programu.

v. Aktuálny stav.

Formálnym začatím programu bolo podpísanie „dohody o programe (PA)“ prispievajúcimi krajinami dňa 14. mája 2007. V nadväznosti na podpis PA riadiaci výbor programu dňa 15. mája 2007 rozhodol o rozoslaní prvej výzvy na podanie návrhov projektov v celkovom objeme 15 mil. €.

Prvá výzva na podanie návrhov projektov je v podstate odsúhlasená okrem formy modelového kontraktu. Pre prvú výzvu boli vybrané námety:

1. CBRNE detection
2. Airborne threats
3. Sniper detection
4. New materials for individual protection

Pre výber uchádzačov v rámci prvej výzvy boli notifikované nasledujúce slovenské subjekty:

- Ústav organickej chémie Slovanskej akadémie vied, Bratislava - pre oblasť č. 4.,
- Akadémia ozbrojených síl, Liptovský Mikuláš - pre oblasti č. 4. a 2.,
- Medzinárodné laserové centrum, Bratislava - pre oblasti č. 4. a 3.,
- Vojenský technický ústav, Liptovský Mikuláš - pre oblasť č. 3..

f. Účasť predstaviteľov MO SR na rokovaníach v EDA

V predchádzajúcich kapitolách bola naznačená dôležitosť účasti predstaviteľov a expertov Slovenskej republiky na rokovaníach a ďalších aktivitách v rámci EDA. Aj keď v tejto oblasti nie je vedená štatistika, pre vytvorenie obrazu je možné uviesť aspoň nasledujúcu informáciu:

Za prvé štyri mesiace roka 2007 sa v EDA uskutočnilo 110 rokovaní a aktivít, z ktorých sa predstavitelia ústredia zúčastnili na 12-tich (11%).

6. ZÁVER

Európska obranná agentúra je platforma európskej spolupráce umožňujúca ekonomicky efektívne a technologicky objektívne rozvíjať národné aj európske obranné spôsobilosti. Vytvára siete expertov a podmienky na výmenu informácií a hľadanie priestoru pre formovanie spoločného úsilia na riešenie aktuálnych aj očakávaných požiadaviek. Tento priestor a podmienky je účelné a potrebné vyžívať v prospech Slovenskej republiky.

Z čisto finančného pohľadu SR prispela na činnosť agentúry sumou **126 828 € (cca 4,8 mil. Sk)**, pričom slovenské subjekty sa neuchádzali o žiadnu zákazku EDA. Tento pohľad však skresľuje **prínos účasti SR v EDA, ktorý je hlavne v jej určení a využití podmienok a nástrojov EDA na komplexný, finančne nemerateľný prínos pre SR. Už len z hľadiska prístupu k doteraz spracovaným štúdiám a analýzam SR získalo viac, ako do EDA vložilo. Ďalej je to už len otázka využitia týchto informácií.**

Rozvinutie zapojenia slovenských subjektov na platforme EDA je ovplyvnené mnohými previazanými faktormi. Nasledujúce základné zistenia vychádzajú z aktuálneho poznania prostredia EU v oblasti vyzbrojovania a určujú orientáciu harmonizovaného pôsobenia všetkých zainteresovaných štruktúr:

- nie sú oblasti, ktoré sa SR netýkajú, sú len také, ktoré sa SR dotýkajú priamo, alebo nepriamo,
- účasť na procesoch a aktivitách nie je povinnosť, je to výsada a právo,
- ťažisko účasti je v presadzovaní a ochraňovaní záujmov SR a hľadaní možností prínosu.

Vychádzajúc z uvedeného je potrebné realizovať nasledujúce základné opatrenia:

- definovať ambície SR,
- zhodnotiť ich realizovateľnosť a stanoviť priority vrátane termínov a akceptovateľných úrovní úsilia,
- definovať ciele, hodnotiteľné výsledky a spôsob hodnotenia,

- pridelit' zdroje vrátane ľudských,
- koordinovat' jednotlivé úsilia,
- zaktivizovat' priemysel a vytvorit' s ním prostredie efektívnej spolupráce.

LITERATÚRA

1. SEOPMZ MO SR Bratislava.
2. European Defence Agency.

VOJENSKÁ VĚDA : STRATEGIE, OPERAČNÍ UMĚNÍ, TAKTIKA

prof. Ing. Antonín NOVOTNÝ, CSc.

Univerzita obrany Brno, Česká republika

ABSTRAKT

Všechny vědy jsou na sobě závislé, podmiňují se a doplňují. Společenské vědy z hlediska zajištění potřeb a zájmů společnosti a jejího rozvoje-civilizace, svými požadavky usměrňují přírodní a technické vědy v rámci jejich odborností, k vytvoření podmínek ke společnému cíli, jímž je zkvalitnění a rozvoj společnosti jako celku. Výsledkem jejich společné činnosti je vědecko-technické poznání -hnačí motor rozvoje civilizace. Ke společenským vědám patří vojenská věda (VV), která vytváří tři relativně samostatné na sebe vzájemně navazující a doplňující se úrovně: strategie (S), operační umění (OU), taktika (T).

Klíčové slova: Vojenská věda. Ozbrojený zápas. Strategie. Operační umění. Taktika.

1. ÚVOD

- **Věda** je cíleně vytvářeným systémem zajištění konkrétních potřeb a zájmů společnosti v souladu s jejich vzájemně se ovlivňujícím systémovým okolím (SO).
 - Každá věda má svůj předmět, metody zkoumání a SO:
 - schéma systému (obr.1);
 - schéma zajištění základních potřeb a zájmů (obr.2).
 - **Základní druhy věd - přírodní, technické, společenské**, mají společného jmenovatele, vědecko technické poznání (VTP), stručná charakteristika:
 - **přírodní** zkoumají zákonitosti pohybu hmoty v jejich formách existence (fyzika, chemie, biologie, matematika, mechanika, statika, medicína atd.);
 - **technické** využívají poznatků přírodních věd, zabývají se zákonitostmi určující tvorbu technických prostředků, prodlužujících 5 smyslů člověka, a usnadňujících mu život a jeho existenci;
 - **společenské** zkoumají zákony vývoje společnosti a lidského vědomí v jejich jednotlivých formách a současně zásady přeměny společenských jevů, jejich poslání, vzájemných vztahů, závislostí a podmíněností (historie, ekonomie, politologie, psychologie, sociologie, pedagogika, metodologie, informatika apod.).
- Ke společenským vědám patří vojenská věda (VV).**

2. VOJENSKÁ VĚDA, JEJÍ PŘEDMĚT, ČLENENÍ A METODY ZKOUMÁNÍ

Vojenská věda se zabývá použitím ozbrojených sil (OS) státu k zajištění jeho životních zájmů a cílů proti OS nepřítele. Výsledkem střetnutí dvou sobě nepřátelských OS je ozbrojený zápas (OZ) jako nejhorší a nejsložitější z možných ohrožení státu.

OZ jako společenský jev je předem cíleně připraveným a organizovaným prosazováním zcela protichůdných zájmů, cílů a ambicí dvou protivníků vzájemným se ničením OS od svého začátku.

OS se rozumí vedením státu k dosažení cílů OZ vybudované a připravené uskupení sil a prostředků, vytvoření jejich organizačních, řídicích a jejich zabezpečovacích struktur a jejich vybavení k tomu potřebnými silami a prostředky (obr. 3).

VV splňuje všechny požadavky vědy. VV má:

- **předmět zkoumání OZ**(obr.4) jako nejnebezpečnějšího ohrožení zájmů a cílů státu, což neřeší žádná jiná věda. Je proto jedinečná, nezastupitelná a tím i nenahraditelná;
- **metody zkoumání** stejně jako ostatní vědy, důraz klade na logiku a systémovou analýzu (SA);
- **široké systémové okolí (SO)**, zejména VTP ve formě bojové techniky neomezeného dosahu, vysoké ničivosti a manévru-schopnosti obou proti sobě bojujících, navzájem si nepřátelských OS; to způsobuje, že OZ se projevuje častými obsahově, prostorově i časově značně rozdílnými a proto se neopakujícími situacemi- změnami – OZ je tekoucí což žádná jiná věda nemá.

Charakteristické rysy soudobého ozbrojeného zápasu

- Prvořadým cílem ozbrojeného zápasu je zabezpečení životních zájmů a z nich vyplývajících cílů státu: trh a suroviny jsou základní podmínkou rozvoje.
- Neomezený dosah soudobých raket a strategických bombardérů umožňují působit do celé hloubky území protivníka, stírají rozdíl mezi frontou a zázemím, celá území protivníků se stávají válčištěm.
- Trvalá pohotovost raket a letectva umožňuje provádět jejich překvapivé údery již od samého začátku konfliktu s prioritou na:
 - o průzkumné a naváděcí systémy raket a letectva, jejich odpalovací zařízení a letiště s cílem získat vzdušnou nadvládu
 - o řídicí centra státu i ozbrojených sil, administrativní a průmyslové aglomerace s cílem vyvolat zmatek-chaos (v zásobování, dopravě, výrobě apod.), narušit morálku obyvatelstva a jeho důvěru ve vedení státu

- znemožnit zásobování ozbrojených sil vším potřebným k vedení ozbrojeného zápasu.
- Pozemní síly, vybavené vysoce účinnými prostředky ničení a jejich plná motorizace a manévruschopnost, včetně přepravy vzduchem, což jim umožňuje bezprostřední využívání úderů raket a letectva a vytvářet tak 2. frontu, kdekoliv na území protivníka, případně také spolu s diverzanty, pátou kolonu apod.
- Organické celky pozemních sil budou působit na samostatných směrech bez přímého styku se sousedy a v rozptýlených sestavách, avšak s dobře organizovaným všestranným zajištěním včetně vlastního průzkumu. Nepostačí jen informace od nadřízeného. Je třeba konkrétní znalost bezprostředního – zájmového okolí.
- K provedení úderů na protivníka bude docházet ke krátkým soustředěním s opětným rychlým rozptýlením sil.
- Vzhledem k neomezeným dosahům a účinkům prostředků ničení bude zejména na taktických stupních docházet k neočekávaným změnám situací, vlastními prostředky často nezvladatelnými.
- Operační stupně budou manévrem svých sil zejména palbou zasahovat ve prospěch svých podřízených taktických stupňů, plnících rozhodující úlohu v jejich záměru. Úloha operačních stupňů vzrůstá.
- Působení na relativně samostatných směrech bude klást zvýšené nároky na znalosti velitelů a štábů nejméně o stupeň vyšší než je jejich zařazení.
- Nasycení bojiště elektronickými prostředky bude vyžadovat průběžné vedení elektronického boje jak pasivní tak aktivní.
- Roste význam všestranné ochrany pasivní i aktivní (mezery, zajištění, ničení palebných prostředků apod.).
- Manévrový způsob bojových činností na relativně samostatných směrech s častými zásadními změnami na taktických stupních vyžaduje důsledné řízení pomocí cílů (strom cílů) a způsobem vycházejícím důsledně ze záměru nadřízeného a konkrétní znalostí své situace.

Především vzhledem k obsahové různorodosti a významu činností vytváří VV tři relativně samostatné na sebe vzájemně navazující a se doplňující **úrovně: strategie (S), operační umění, taktika (T)**. Jejich charakteristika:

- **pojem strategie** vznikl ve starověkém Řecku ze slova „stratégos“= vojevůdce, velitel těžkooděnců; doba platnosti strategie vždy odpovídá stupni VTP; s růstem VTP se zkracují doby jeho zavedení do výzbroje OS.

„S“ do začátku 19. století měla za úkol:

- vybudovat, vyzbrojit a vycvičit žoldnéřskou armádu dle nahromaděných zkušeností a poznatků z minulých válek; jde o dlouhodobý cyklus, dříve 20-25 letý, v současnosti 12-15 let (počítače, trenažéry apod.).
- zvolit výhodný prostor pro ozbrojené sražení (jedna bitva stačila k vítězství);
- podle zámyslu přivést vojska do zvoleného prostoru a v čase zaujmout sestavu pro ozbrojené sražení se současným vytvořením zálohy pro zasazení konečného úderu;
- zálohu, často jízdní, zasadit včas na správném směru se správným úkolem.

Ostatní bylo úkolem taktiky:

- rozrazit sevřenou sestavu protivníka;
- boj skupiny proti skupině a muže proti muži.

„S“ od konce 19. století dosud měla a má za úkol:

- je vrcholovou úrovní řízení ozbrojeného zápasu a má určující úlohu v jeho přípravě i vedení a řízení, a tím i ve „VV“;
- má své prostředky ničení;
- zkoumá OZ v celku:
 - a) příčiny vzniku OZ (zisk v 1. a 2. světové válce znovu rozdělení především trhu);
 - b) vazeb vlivu SP a z nich vyplývajících zákony a zákonitostí;
 - c) vypracovává komplexní teorii přípravy vedení a zabezpečení OZ v celku a následně tomu odpovídající OS, jejich složení a vybavení, vytvoření jejich organizačních a řídicích struktur.
- zabezpečuje rozvoji SO, hlavně VTP, odpovídající průběžný vývoj teorie a následně praxe uvedených skutečností.

„T“ od konce 19. století dosud:

- je nejnižší řídicí úrovní OZ a současně výkonnou složkou jeho vedení;
- při své bojové činnosti využívá S a OU provedených úderů, v současnosti především raket a letectva;
- rozpracovává zásady teorie přípravy a vedení bojové činnosti a následně je aplikuje v praxi;

- dokončuje zničení zbytku nepřítele a obsazuje dobytá území, kontroluje dodržování pořádku na obsazeném území a chrání obyvatelstvo.

Taktiku má každý druh vojska.

3. VZNIK A VÝVOJ OPERAČNÍHO UMĚNÍ

OU vzniklo v podstatě v době Napoleonských válek, koncem 18. a začátkem 19. století. Příčinou vzniku byla vyspělá manufaktura a rozvíjející se průmysl a výroba, které umožnily vznik a rozvoj masových armád.

Úkolem OU v prvopočátcích bylo:

- přisunout k frontě v širokých pásmech (zásobování) potřebné síly a prostředky;
- možnost ničit nepřítele po částech před soustředěním jeho sil **manévrem vlastních sil a prostředků = tvůrčí činnost pružným a operativním přeskupováním, soustředěním sil dle dané nebo teprve vznikající situace, případně ve variantách;**
- vytváření výhodných podmínek pro strategické soustředění vlastních sil a využití úderů;
- překvapivá a rychlá činnost (Napoleon u Slavkova: Olomouc-Linec, Miloradovič);
- bojová činnost se definitivně rozpadla na řadu bitev, jejichž podstatou byl široký, překvapivý a rozhodný manévr silami a prostředky k ničení hlavních sil nepřítele;
- místo jedné bitvy přicházela řada operací armád vedených současně na několika směrech.

4. HLAVNÍ ZÁSADY OPERAČNÍHO UMĚNÍ V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH

OU v současnosti je dáno:

- využitím VTP, neomezený dosah bojové techniky a prostředků, jejich vysoká ničivost a manévru schopnost;
- S a OU mají vlastní prostředky ničení, rakety a letectvo, schopné plnit relativně samostatně některé úkoly;
- vytvářením podmínek pro úspěšný boj taktických sil (jsou pro ně určující, ne vždy, Vietnam, Afganistan, Irák);
- potřebou operačního manévru silami a palbou, OZ je tekoucí překvapivými ničivými údery, za 2. sv. války manévry, přesuny kolem 60% veškeré činnosti;
- nutnost rozptýlení vojsk, mezery=ochrana před úderem nepřítele, nepřítel neví kde, kdy úder=zámysl;

- taktika dokončit zničení nepřítele, obsadit a zajistit prostor a ochranu obyvatelstva (teror, zásoby).

Místo a úloha OU ve VV

OU je nutným spojovacím článkem mezi strategií a taktikou:

- vyplňuje mezeru mezi S a T v době 19. a 20. století;
- přispívá tak k monolitnosti VV a tím i k vedení a řízení ozbrojeného zápasu;
- vůči S má podřízené postavení, vůči T je nadřízené;
- od S k T rozpracovává, připravuje, plánuje, konkretizuje a řídí operace dle konkrétně se vyvíjejících podmínek a situací v dotyku vlastních OS a OS nepřítele;
- činnost OU se projevuje ve vztahu k S a T, musí mít vedle svých odborných znalostí také znalosti S a T;
- je významnou řídicí silou bezprostředního dosahování dílčích strategických a operačních cílů.

Z toho vyplývají následující úkoly OU:

- na základě zákonů OZ a v souladu s rozvojem svého SO průběžně zdokonalovat ucelenou teorii-zásady přípravy vedení, řízení a zabezpečování operací a následně aplikovat do:
 - a) přípravy operačních velitelů a štábů pro řízení operací s důrazem na součinnost;
 - b) činnosti jednotlivých druhů vojsk v operacích;
- v době míru významné části teorie-hypotéz, ověřovat při cvičeních s cílem zvládnout, popř. zkvalitnit danou teorii;
- v době války vést operace; možné druhy znázorňuje obr.5 a k jejich realizaci vytvářená uskupení sil a prostředků, obr.6.

Hlavní zásady VV:

- OZ jako celek i jeho součásti (OU a T) jsou tekoucí, proměnlivé, mění se síly a prostředky obou stran (počty, výzbroj, cvičenost, schopnosti velitelů, terén, morálka);
- každý boj, operace jsou jedinečným neopakovatelným jevem, mají osobitý charakter;
- mají však i společné rysy:
 - a) zničit dané úrovni stanovené síly-uskupení v souladu se záměrem vševojskového velitele a v úzké součinnosti všech druhů vojsk (daného organizačního celku);
 - b) ovládnout prostor pro další postup v určeném čase a tím vytvářet podmínky pro nepřetržitou operační a bojovou činnost;
 - c) provádět manévr silami a palbou ke splnění úkolu a udržení iniciativy;

- d) provádět rychlá a krátká soustředění s následným rychlým rozptýlením;
- e) chránit vojska před neustálým nebezpečím překvapivých a rychlých změn situací, daných neomezeným dosahem úderů raket a letectva, jejich stále narůstající ničivosti, využívanou vysokou manévru schopností vojsk včetně vzduchem;
- f) mít trvale zálohu sil a palebných prostředků k podpoře podřízených a zbavovat tak nepřítele možnosti převzít iniciativu;
- g) zajišťovat průběžně všestrannou ochranu, aktivně i pasivně.

K tomu je třeba vypracovat principy a zásady příslušných úrovní OZ o přípravě, organizaci, vedení a zabezpečení jejich činností, jako výsledku vědeckého zevšeobecnění pro praxi. Principy a zásady jsou využitím objektivně existujících a působících zákonů OZ, nejsou však s nimi totožné.

Zákony totiž vyjadřují základní vztahy, souvislosti a podmíněnosti OZ. Existují proto mimo vůli lidí a prosazují se nezávisle na nich, zda se jim to líbí, či ne – **jsou objektivní**. Objektivně **existující tendence** prosazování zákonů v praxi **jsou zákonitostmi**. Jejich opačným projevem **jsou nahodilosti**.

Žádný velitel a ni štáb si proto nemohou ten, či onen zákon vybrat, ale musí s nimi počítat při přípravě, organizaci, vedení a řízení OZ nebo jeho části. **Intenzita prosazování** jednotlivých zákonů je závislá na podmínkách, za nichž působí. Proto lze na základě jejich zkoumání a poznání vhodnými opatřeními působnost a účinnost některých se zákonů využít, a tím jejich účinek zesílit nebo zeslabit. To platí především v úrovni strategie a operačního umění.

V žádném případě to však neplatí o principech a zásadách vedení OZ, které jsou již výsledkem zkoumání zákonů a z toho vyplývajících závěrů, uzpůsobených potřebě a usnadňujících a usměrňujících jednání konkrétního řídicího subjektu.

Principy a zásady vedení OZ vycházející tedy z jeho objektivních zákonů a dávají návod na nejvhodnější způsob využití objektivních zákonů za, historicky daných možností bojových prostředků.

Vhodnost, rozsah a intenzita uplatnění těch, či oněch zásad vyplývá z konkrétních podmínek příslušného SO a **závisí na tvůrčích schopnostech a vojenském talentu příslušných velitelů a štábů a jejich umění správně, komplexně, systémově a naprosto objektivně** (ne podle sympatií či zbožných přání) **analyzovat danou situaci, předvídat její vývoj a tomu odpovídající závěry. To je podle mého názoru skutečným VOJENSKÝM UMĚNÍM.**

Z uvedeného vyplývá, že platnost zásad je dána jednak **možnostmi a způsoby vedení operační a bojové činnosti a jednak lidskou schopností poznání** a jeho uplatnění v praxi.

Možnosti a způsoby vedení OZ jako celku, jejich operační a bojové činnosti jsou dány především parametry bojové techniky, vyplývající z VTP a jeho využitím ve výrobě. **Schopnost** je dána znalostmi, zkušenostmi a **mírou jejich tvůrčího a včasného uplatnění** v konkrétní situaci (věcně – obsahově, prostorově a čase). Čas je měřítkem konkrétnosti situace, která se v závislosti na jeho délce mění ve prospěch nepřítele.

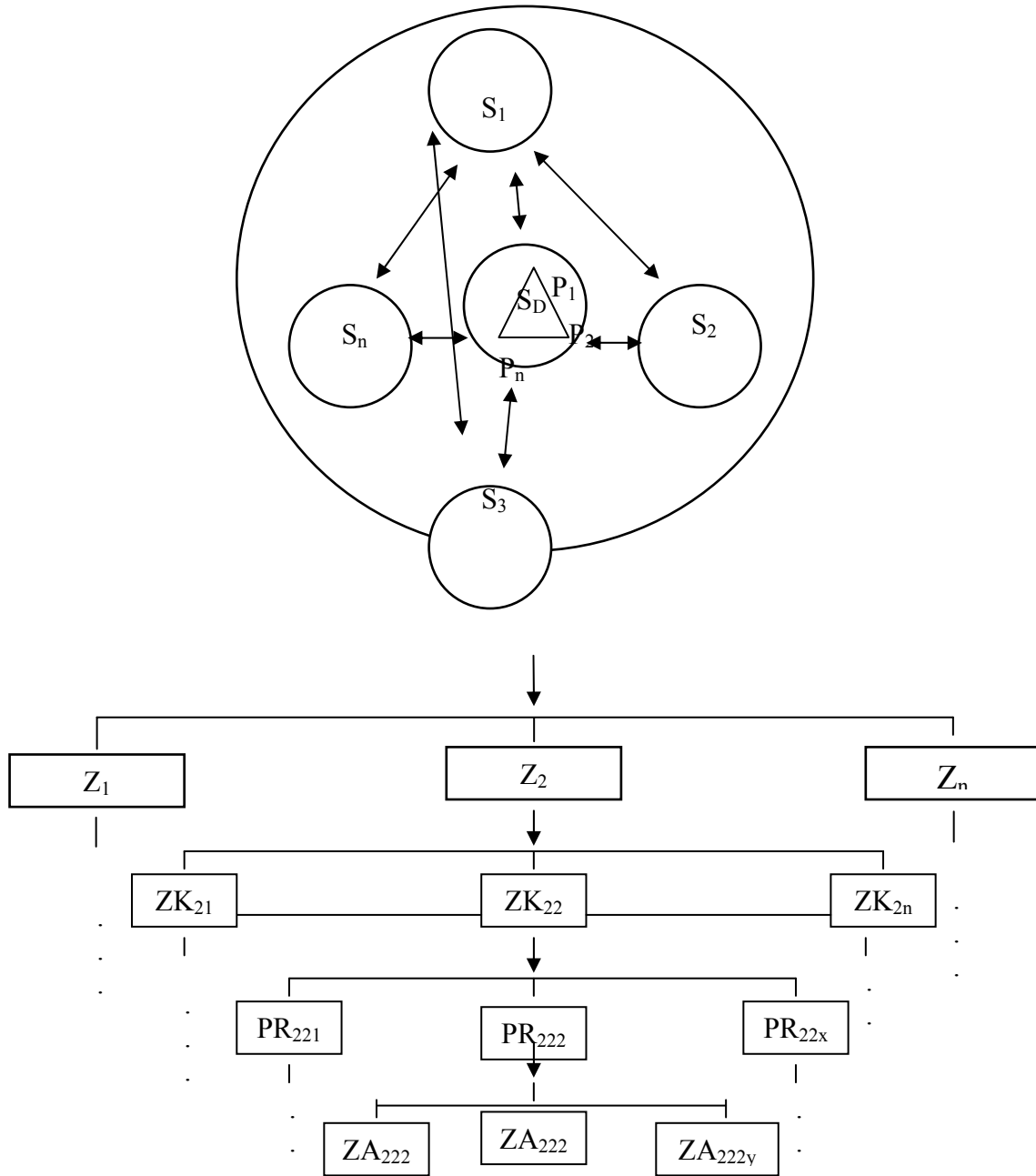
5. ZÁVĚR

K hlavním zásadám ozbrojeného zápasu (OZ) patří především:

- schopnost, **vojenské umění** velitelů, štábů i vojsk a jejich sladěnost;
- soustředění sil a prostředků, jejich účinků na rozhodujících směrech, při dodržení zásad nezbytného rozptýlení;
- využívání překvapení, aktivní a nepřetržité činnosti;
- rychlé přeměny taktického úspěchu v operační;
- průběžně organizované řízení a velení, nepřetržitá součinnost;
- všestranné zabezpečení činnosti;
- morálka vojsk.

Historie ukazuje, že platnost a důležitost jednotlivých principů a zásad vedení OZ byly vždy spjaty s možnostmi bojových prostředků, vycházejících z vědecko-technického poznání doby.

Obr. 1 Orientační schéma závislosti – podmíněnosti zákonů, zákonitostí , principů a zásad

Legenda:

S_D - daný – zkoumaný systém

P_{1,2,3} - prvky systému S_D

O - okolí daného systému S_D, tvořené systémy S₁, S₂, S₃, S_n

↔ - vzájemné vazby, podmíněnosti, závislosti mezi prvky S_D (vnitř.) a mezi systémy okolí (vněj.)

Z_{1,2,...n} - zákony, vyplývající z vazeb především vnějších, ale i vnitřních

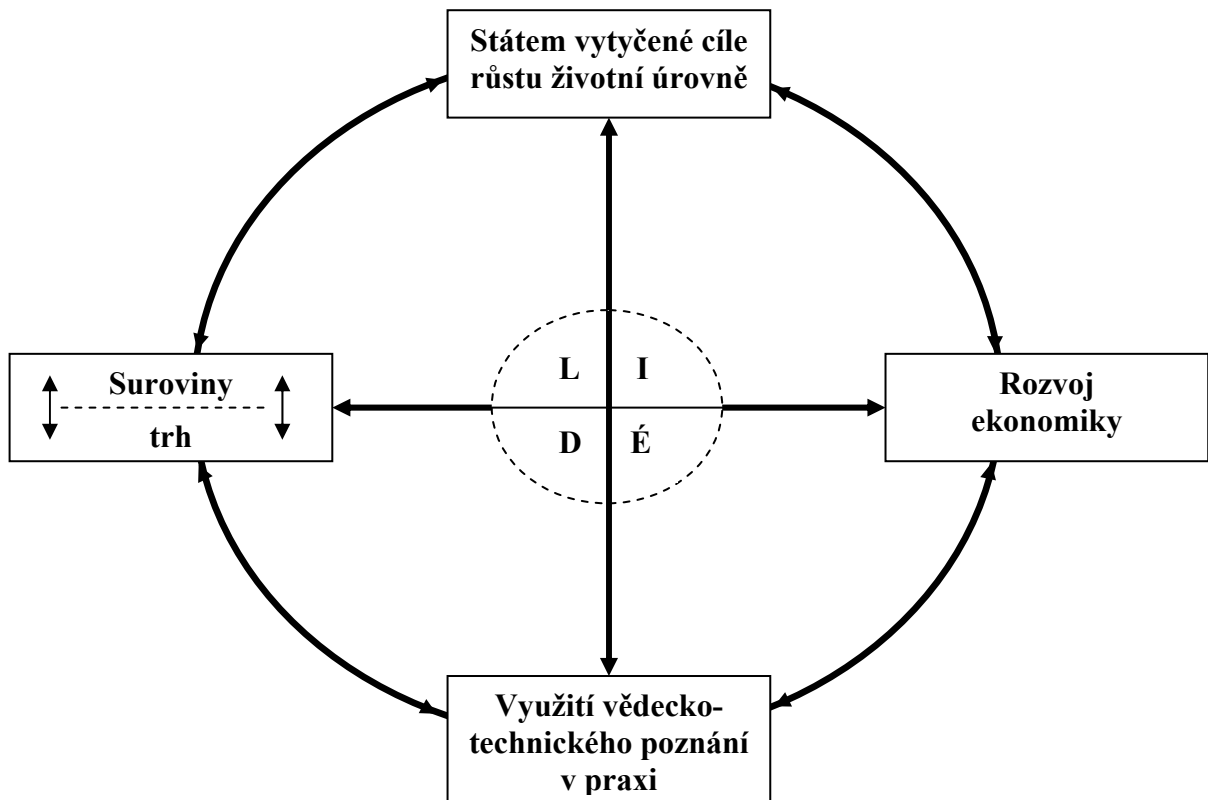
ZK_{22,...n} - zákonitosti, vyplývající z daného zákona

PR_{221...22x}

ZA_{221...22y}

Poznámka: Váha (význam) vzájemného působení S₂ a S_{1,2 až n} určují stupeň jejich vzájemné účinnosti

Obr. 2 Vzájemná závislost a podmíněnost hlavních činitelů rozvoje životní úrovně lidstva

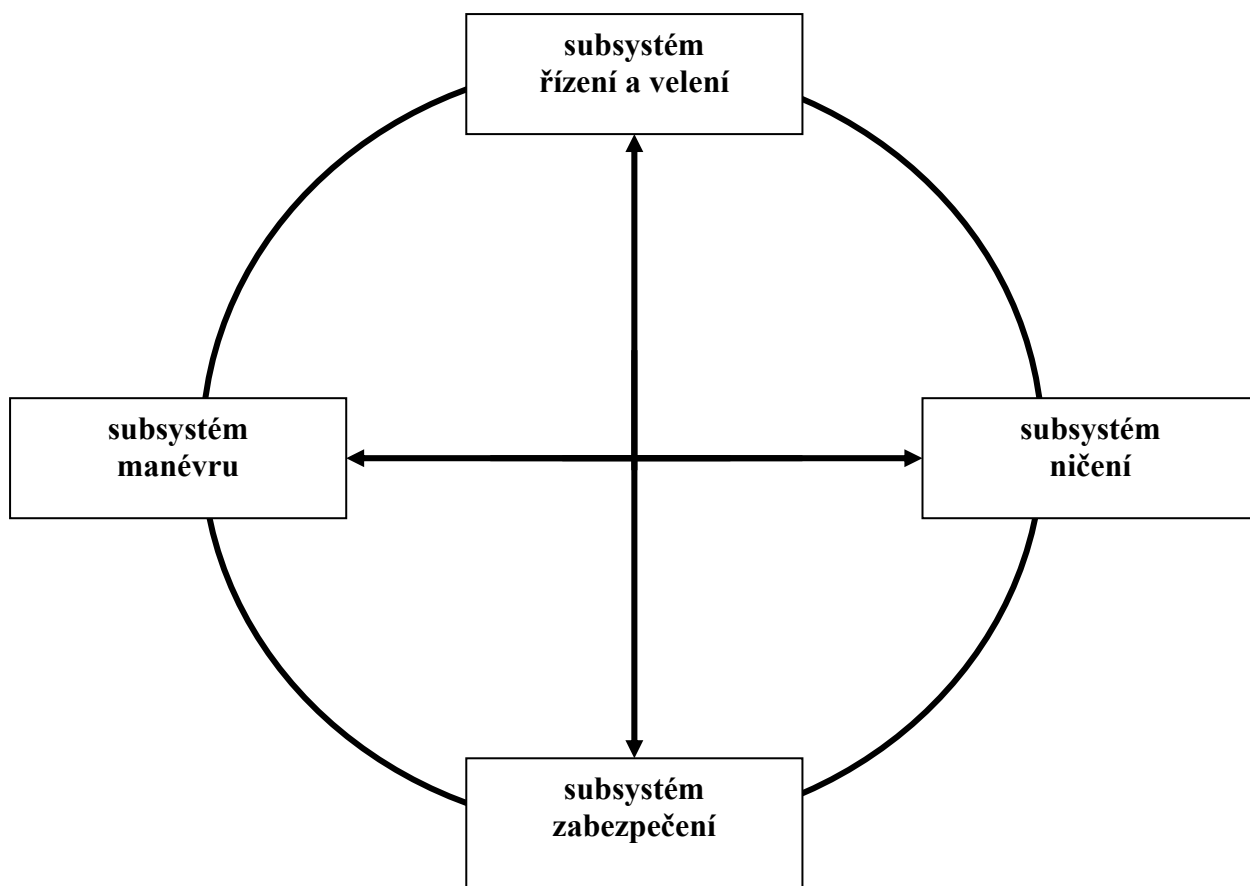

Poznámky:

- 1) Příčinou a důvodem vzniku , existence i budoucnosti každého státu, tvůrcem jeho hodnot i bohatství je jeho obyvatelstvo. To se musí projevit také v růstu jeho životní úrovně
- 2) Růst životní úrovně obyvatelstva a tím i bohatství státu zahrnuje především:
 - zaměstnanost obyvatelstva k vytvoření základních podmínek k zajištění životních potřeb: stravy, bydlení, ošacení, vzdělání dle předpokladů jednotlivců a potřeb státu, zdravotní a sociální zabezpečení
 - všestrannou bezpečnost fyzických i právnických osob a státu jako celku
 - důslednou osobní , hmotnou, morální a politickou odpovědnost za veškeré konání své i svých podřízených, průběžná kontrola všech vedoucích činitelů i volených (špatný výkon funkce, tunelování, korupce, prosazování svých známých, příbuzných ...)
 - stejná spravedlnost – stejný metr pro všechny, zvláště vedoucích i volených (vzor!)
 - důsledné respektování tří základních sloupů demokracie, svobody, rovnosti, bratrství
 - o plná svoboda ve všem, pokud neomezuje a neohrožuje své okolí: lidé instituce, jejich majetek
 - o rovnoprávnost: nárok na zaměstnanost, platnost zákonů pro všechny, včetně jejich tvůrců – imunita?
 - o bratrství: pomoc potřebným doma i v zahraničí (Uhlíř a král – 3 peníze, CHARTA OSN, 0,7%)
- 3) Všechny uvedené aktivity spolu souvisí a navzájem se ovlivňují: trh – suroviny = směna

- 4) Hnacím motorem ekonomiky, a tím i růstu životní úrovně vždy bylo a zůstává poznání – VTP a jeho uplatnění v praxi
- 5) Možnosti jednotlivých států jsou dány jejich konkrétními podmínkami, které se zákonitě promítají do jejich zájmů a z nich vyplývajících cílů

Obr.3 Struktura ozbrojeného systému

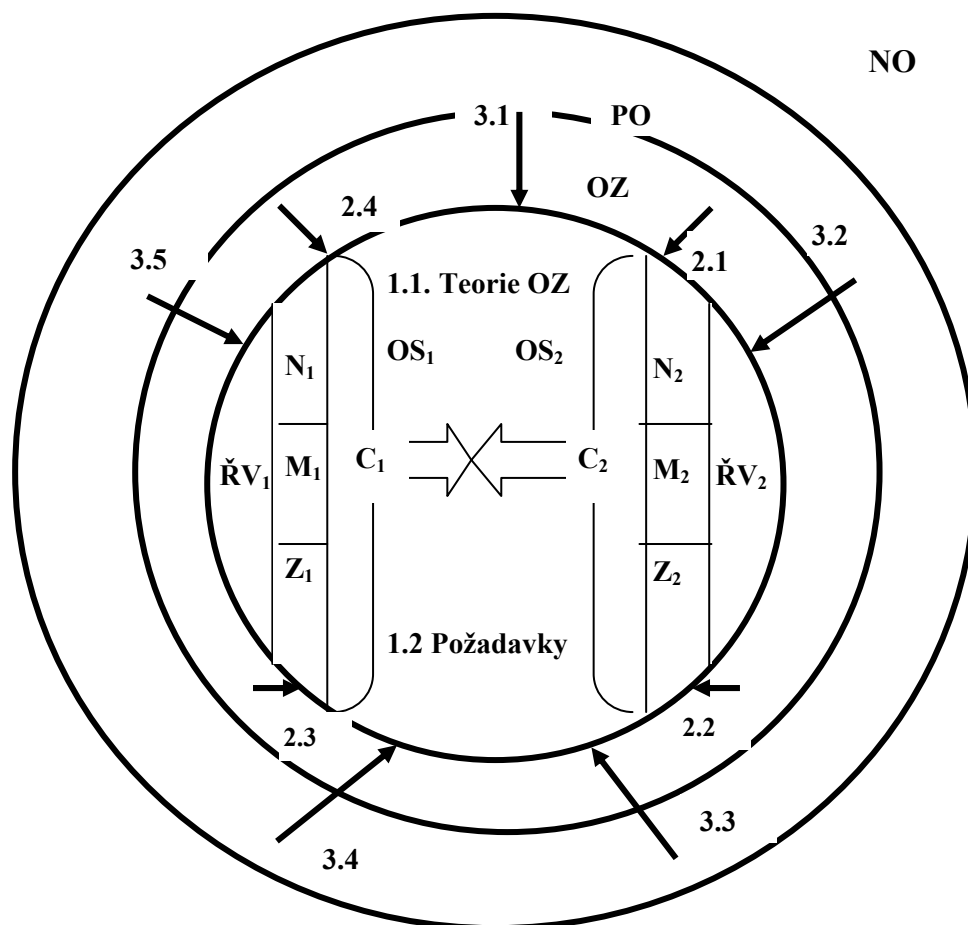

Poznámka

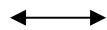
Schéma zachycuje rozhodující subsystémy ozbrojeného systému a jejich vzájemnou provázanost.

Struktura ozbrojeného systému z hlediska	
Funkcí	ČINITELŮ
řízení a velení	Lidé: znalosti řízení a odborné o stupeň vyšší, osobní charakterové vlastnosti potřebné pro výkon funkce.
ničení	Soubory pravidel a norem: řídicí akty, předpisy metodiky práce, dokumenty.
manévru	Informace: původní a z nich odvozené (vlivy subjektů, citové rozpoložení, znalosti atd.)
zabezpečení	Prostředky: počítače pro zpracování a přenos dat, průzkum apod.

Obr. 4 Schéma prvků ozbrojeného zápasu a vlivu jeho systémového okolí

Legenda:

- NO nepřímé okolí
- PO přímé okolí: střední kruh sč. 2.1 – 2.6
- OZ ozbrojený zápas: vnitřní kruh 1.1 –
- OS₁, OS₂ ozbrojené síly protivníků 1 a 2
- N₁, N₂ prostředky ničení protivníků 1 a 2
- M₁, M₂ manévrovací schopnost protivníků 1 a 2
- ŘV₁, ŘV₂ řízení a velení OS_{1,2} protivníků 1 a 2
- C₁ C₂ cíle ozbrojených sil protivníků 1 a 2
- OZ – střet OS₁, OS₂
- Vazby OZ se systémovým okolím

Poznámka

Podstata činnosti čísla označených systémů – prvků

Nepřímé okolí – 3 tvoří zejména:

3.1 Politická, ekonomická, vojenská a geostrategická situace zejména velmocí s důrazem na pravděpodobný vývoj jejich zájmů, cílů a ambicí a možnosti jejich realizace (nikdy nejsou stejné).

3.2 Demografická situace jako celek (zejména) historická, politická, geografická, ekonomická, sociální, technická, civilizační: etnická, náboženská, životní filosofie a priority

hodnot) a její vývoj zejména u velmocí a z toho vyplývající potřeby a možnosti jejich zajištění.

3.3. Předpoklady vývoje vědeckotechnického poznání v příštích 12 až 15 letech a jeho možné uplatnění u velmocí.

3.4 Existující rozdělení trhu a surovin mezi velmocemi a jejich potřeba a způsob řešení v příštích 12 až 15 letech.

3.5 Charta OSN (čl. 103) a další mezinárodně platné právní normy, jejich dodržování a směry vývoje.

Poznámka: nepřímé okolí má strategický význam pro ozbrojený zápas jako celek. Zkrácení dob z 22 až 25 let na 12 až 15 let je dáno možností použít PC od projektu prostředku přes masovou jeho výrobu a zvládnutí.

Přímé okolí - 2 tvoří zejména:

2.1 Příčiny možných ohrožení životních zájmů a cílů ozbrojenými silami nepřítele, orientační hrubý návrh-podklad pro stanovení vedením státu úkolů ozbrojeným a ostatním oblastem státu pro zajištění vlastních životních zájmů a cílů ozbrojeným zápasem.

2.2 Komplexní analýza možností pravděpodobného nepřítele ohrozit svými ozbrojenými silami – válkou životní zájmy a cíle státu. Analýzu zaměřit na demografickou (dle 3.2) vojenskou situaci s důrazem na všestrannou teoretickou a praktickou bojeschopnost jeho ozbrojených sil z vybavení bojovou a ostatní technikou jeho slabá a silná místa a požadavky na vlastní ozbrojené síly a spojence.

2.3 Obdobná analýza možností vlastního státu.

2.4 Porovnání možností vlastních s nepřítelem, s důrazem na využití jeho slabých a svých silných při současném odstranění svých slabých míst a způsoby jejich řešení.

Vedení ozbrojeného zápasu – 1 tvoří zejména:

1.1 Teorie vedení ozbrojeného zápasu, vybudování tomu odpovídajících ozbrojených sil, jejich složení a vybavení bojovou a ostatní technikou, vytvoření teorie vedení ozbrojeného zápasu odpovídajících a vyzbrojených organizačních struktur, jejich řízení a velení a příprava velitelů, štábů a vojsk.

1.2 Požadavky na ostatní složky oblasti státu a součinnost s nimi, včetně přípravy obyvatel na válku.

LITERATURA

NOVOTNÝ, A.: Operační umění. (přednáška příslušníkům Kurzu národní bezpečnosti 19.10.2007). L. Mikuláš: NAO, 2007, 19 s.

MISIE OS SR NA PODPORU MIERU

doc. Ing. Pavel BUČKA, CSc.

slob. v príp. štát. službe Andrea RAPČANOVÁ

Katedra Managementu, Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika

Študentka štvrtého ročníka Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika

ABSTRACT

The aim of the paper is to characterize past and current peace support operations which are our Forces involved in, to emphasize the necessity to be involved in future operations for interoperability purpose, to remember all those who lost their lives in service of peace in the world. The Slovak republic, as well as its Armed Forces, enjoy credibility in the world and contribute highly to enhance our position among the other countries. Military missions of the Slovak Armed Forces have assisted essentially to stabilization of several regional conflicts, supporting peace and stability in the world. The Slovak Armed Forces are going to contribute to ever all effort in international crises management. Active involvement of the Slovak Armed Forces in operations of international crises management operations is quite interesting itself, actual. Participation of the Slovak Armed Forces has contributed to reaching of missions objectives and of course widespread high professionalism of their members and good name of their country as well. Both Security and Defence Strategies as of 2005 provide guidelines for their current and future involvement in international crises management. Contribution in UN, NATO, EU, and coalition operations is essential. The Armed Forces of the Slovak republic have deployed de-mining units, EOD teams, military hospital and other specialists.

Key words: the Slovak Armed Forces, NATO, peace support operations, military missions, coalition operations.

1. ÚVOD

Hoci v minulosti, išlo Slovenskej republike hlavne o budovanie „dobrého,, mena a jej ozbrojených síl (ďalej len „OS SR“) vo svete, dnes už to nie je len o tom, ale hlavne ide o obranu záujmov a hodnôt. Účasť vojenských jednotiek SR v operáciách medzinárodného krízového manažmentu je uvedená v Bezpečnostnej a Obrannej stratégii SR. Vyslanie jednotiek do operácií však nie je jedinou formou zapájania sa do riešenia krízových situácií,

udržania mieru a bezpečnosti vo svete. OS SR prispeli do operácií aj nevojenskými kapacitami vo forme vyslania lekárov, poskytnutia humanitárnej pomoci krajinám vo forme materiálu, pomoc pri výcviku policajtov a vojenských špecialistov. V spolupráci s rezortom armády sa úspešne podarilo rezortu vnútra podieľať sa na aktivitách medzinárodného spoločenstva (vyslanie príslušníkov policajného zboru).

2. HISTÓRIA ÚČASTI OS SR V PSO

História "slovenských mierových operácií" sa začala písať v apríli roku 1992 vyslaním federálneho česko-slovenského práporu do misie UNPROFOR na území bývalej Juhoslávie-Daruvar a Lipik. Slováci 26. februára 1998, ako vôbec posledná jednotka svetového spoločenstva, ukončili úspešnú misiu UNTAES. Zaangažovanosť SR na Balkáne pokračovala v misiách IFOR a neskôr aj v operácii AFOR v Albánsku. V septembri 1999 prešla jednotka do Kosova a stala sa súčasťou síl KFOR. Začlenila sa do mnohonárodnej brigády Juh a neskôr, v roku 2002, vytvorila spoločnú jednotku s Armádou Českej republiky. Štábných dôstojníkov a vrtuľníkovú jednotku poskytlo Slovensko aj do operácie SFOR v Bosne a Hercegovine.

V minulosti sa OS SR podieľali predovšetkým na tzv. operáciách I. stupňa, čiže operáciách s najnižším stupňom rizika, ktoré sú krátkodobé, s nízkou intenzitou, s jednoduchými úlohami vo forme pozorovania, monitorovania prípadne pomoci pri budovaní základnej infraštruktúry, s jasne identifikovateľnými znepriatelenými stranami, s ľahkou konvenčnou výzbrojou, bez intenzívnej streľby, realizované najmä na základe kapitoly VI Charty OSN (UNDOF, UNFICYP,..). Táto fáza uplatnenia OS SR je v súčasnosti už prekonaná. Pripravenosť personálu po všetkých stránkach, materiálne, technické vybavenie jednotiek a jednotlivcov a výcvikové programy na tento typ operácií sú v súčasnosti na dobrej úrovni. Schopnosť jednotiek OS SR a ich veliteľov byť pripravený na operovanie v takýchto podmienkach zohráva veľmi dôležitú úlohu pre nasledujúcich niekoľko rokov.

Od vzniku samostatnej republiky v roku 1993 sa v zahraničných misiách vystriedalo 10 500 slovenských vojakov. SR sa pomerom vysielaných vojakov (vzhľadom na počet obyvateľov a početnosť OS SR) zaraďuje k najaktívnejším prispievateľom do PSO krajín stredoeurópskeho regiónu.

Účasť našich jednotiek v zahraničí si priniesla aj svoje obeť. Od začiatku vysielania našich jednotiek zahynulo v zahraničných misiách až 53 slovenských vojakov. Česť ich pamiatke!

3. ÚČASŤ OS SR V SÚČASNÝCH PSO

Medzi najčastejšie lokality pôsobenia našich vojakov v zahraničí patrí hlavne Afganistan, Kosovo a Bosna Hercegovina, ale aj Cyprus, Irak či Golanské výšiny. Slovenskí vojaci pôsobiaci v týchto lokalitách plnia náročné úlohy, ktoré vyplývajú zo záväzkov voči členským krajinám, s ktorými SR podpísala zmluvy a dohody. V súčasnosti máme v zahraničných operáciách 528 vojakov (údaj zo septembra 2007).

Plnenie úloh príslušníkmi OS SR v PSO v zahraničí prispelo k upevneniu mieru, stability šíreniu demokratických hodnôt nášho národa a medzinárodných organizácií v záujmových častiach sveta. Je potrebné si uvedomiť, že uznanie a obdiv, ktoré si vyslúžili OS SR pôsobiace v zahraničí priniesli so sebou aj určité záväzky.

Pre SR je veľmi dôležité, že sme sa stali súčasťou takých zoskupení ako je NATO a EÚ. Vstupom do týchto medzinárodných zložiek sme získali určité bezpečnostné garancie, ktoré nám dávajú istotu, že v čase ohrozenia nášho štátu, nám bude poskytnutá pomoc zo strany ostatných členských štátov. Zároveň sme však na seba zobrali aj veľkú zodpovednosť a záväzok, vyplývajúci z členstva. To znamená, pomáhať nastoľovať pokoj a mier najmä v členských štátoch NATO a EÚ.

4. PERSPEKTÍVA MISÍ OS SR

Nové typy súčasných operácií, ktorých účastníkom je už aj SR sa stále viac opierajú o právny rámec stanovený kapitolami VII a VIII Charty OSN. Vojenské sily musia byť pripravené nielen na vynútenie mieru v prostredí kde neexistuje záujem strán o mierové riešenie, kde je situácia veľmi nestabilná, prakticky neexistuje základná infraštruktúra, používajú sa nekonvenčné zbrane, často nie je ani možné identifikovať nepriateľské strany, ale vojenské sily musia byť taktiež pripravené na postkonfliktné riešenie a nastolenie procesu mierového budovania krajiny. V tomto nestabilnom prostredí, o ktorom sa predpokladá, že bude existovať aj v najbližších rokoch sa bude vyžadovať väčší dôraz na schopnosť jednotiek a jednotlivcov pracovať v multinárodnom prostredí a s multidimenzionálnymi úlohami, ktoré často zahŕňajú aj nevojenské úlohy. Vychádzame z predpokladu, že efektívne budovanie mieru vyžaduje integrované úsilie nielen na poli vojenskom, diplomatickom, politickom, sociálnom, ekonomickom, humanitárnom, ktoré pôsobia samostatne ale úspech môžu dosiahnuť len spoločne a to vytvorením stabilnej sociálnej štruktúry.

Podmienkou úspešnej operácie v takejto situácii je nielen schopnosť ozbrojených síl pochopiť zložité procesy budovania mieru, schopnosť komunikovať a koordinovať postupy

s vládnyimi, nevládnymi, regionálnymi organizáciami a s ostatnými inštitúciami a tiež schopnosť riadiť verejné prezentovanie a vysvetľovanie. Verejná akceptácia v mieste konfliktu, ako aj doma sú dôležité pre úspech operácií. Takéto úlohy si vyžadujú kvalitatívne iné ozbrojené sily. Súčasný mnohonárodný charakter mierových operácií si žiada vysokokvalifikované interoperabilné jednotky a jednotlivcov, ktorí už majú skúsenosti zo spoločných operácií, sú vybavení všetkými štandardnými prostriedkami a sú schopní aplikovať nové postupy predovšetkým v oblasti velenia a koordinácie postupu s ostatnými organizáciami a inštitúciami podieľajúcimi sa na budovaní mieru.

Schopnosť jednotiek OS SR a ich veliteľov byť pripravení na operovanie v takýchto podmienkach zohráva veľmi dôležitú úlohu pre nasledujúcich niekoľko rokov.

Podľa Smernice pre obrannú politiku SR na roky 2008 – 2013 budú OS SR pripravené pôsobiť minimálne v dvoch súbežných operáciách MKM a prispievať do rotačných cyklov pohotovosti síl NRF a EÚ BG najlepšie pripravenými organickými jednotkami síl vysokej pripravenosti v rozsahu práporu s prvkami podpory a bojového zabezpečenia (CS a CSS). OS SR budú pripravené podieľať sa na operáciách síl rýchlej reakcie bez územného obmedzenia, na operáciách MKM vysokej intenzity vo vzdialenosti do 5 000 km od Bruselu, na operáciách MKM nízkej intenzity vo vzdialenosti do 15 000 km od Bruselu.

Prioritné sú v tomto smere operácie pod vedením NATO a EÚ, sekundárne sú operácie na podporu mieru vedené niektorou z medzinárodných organizácií. Účasť v operáciách MKM a rozvoj OS SR budú smerovať k splneniu záväzku 40 percent nasaditeľných a 8 percent nasadených a udržateľných pozemných síl.

Podľa vyjadrenia pána ministra obrany Mgr. Františka Kašického, rezort sa bude orientovať na kvalitu. Prakticky to znamená, že bude početne menej misií, ale kvalitnejšie vybavené, vyzbrojené a udržateľné. „*Misie by sa mali cieľavedome pripravovať. Nemali by sme mať roztrúsených vojakov po celom svete vo viacerých misiách.*“ Podľa neho však k výraznému zníženiu počtu vojakov v zahraničných misiách nedôjde. Ministerstvo obrany bude prioritne pri ďalšom rozhodovaní o pôsobení OS SR v operáciách MKM preferovať zapojenie OS SR do misií a operácií na Balkáne, (KFOR, ALTHEA), v Afganistane (ISAF) a na Cypre (UNFICYP).

Z hľadiska perspektívy OS SR je samostatnou kapitolou výber, príprava a nasadenie vojenských jednotiek, ktoré v súlade požiadavkami interoperability je nevyhnutné podriadiť týmto kritériám:

- **Nasaditeľnosť,**

- **Udržateľnosť,**
- **Odolnosť,**
- **Flexibilita,**
- **Mobilita,**

Procesu vyslania našich jednotiek do zahraničných operácií musí predchádzať kvalitná príprava, pretože nepripravenosť je jedným z negatívnych faktorov, ktoré sťažujú samotné pôsobenie OS SR v PSO.

Pripravenosť vojenských jednotiek môžeme zhrnúť do nasledujúcich oblastí:

- **Výzbroj,**
- **Výstroj,**
- **Výcvik,**
- **Interoperabilita** so spojencami a s koalíciami.

Všetky tieto oblasti (výber, príprava a nasadenie) musia ísť „ruka v ruke,, musí medzi nimi existovať určité prepojenie, spolupráca. Sú vzájomne podmienené, tzv. že jedna oblasť nemôže existovať bez nutnosti existencie inej oblasti.

5. ZÁVER

Každý štát musí uvážiť, koľko chce obetovať pre záujmy, ktoré prekračujú jeho národné hranice a či je ochotný zapojiť svoje vojenské alebo iné národné zdroje pre tieto záujmy. Základnou úlohou OS SR je tvorba bezpečnostného piliera nielen doma, ale aj v zahraničí. Úlohou štátu, ako aj rezortu ministerstva obrany je zabezpečiť nielen materiálne zabezpečenie, logistiku ale hlavne bezpečnosť vysielaných jednotiek do zahraničia. Ľudský kapitál je to najcennejšie, čo má rezort obrany k dispozícii.

Myslíme si, že slovenským vojakom sú vďační hlavne obyčajní ľudia, ktorí sa ocitli vo vojne a nemajú inú túžbu, ako prežiť. Navždy si zapamätajú tváre tých, ktorí im pomohli dostať sa z toho pekla.

Sme radi, že existuje niekoľko mužov a žien zo Slovenska, ktorí opúšťajú svoj domov a rodiny, obliekajú si zelenú uniformu a snažia sa minimalizovať ľudské utrpenie a nastoliť pokoj a mier vo svete. Oni dávajú nádej do beznádeje. Ich životy sú mnohokrát ohrozované a niekedy visia na vlásku. Napriek tomu si vybrali túto službu a dávajú do toho celé svoje srdce.

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

AFOR	<i>Mierové sily v Albánsku</i>
ALTHEA	<i>Mierové sily v Bosne a Hercegovine</i>
BG	<i>Bojové skupiny EÚ</i>
EÚ	<i>Európska únia</i>
IFOR	<i>Medzinárodné spoločenstvo pre zmierovanie v Iraku</i>
ISAF	<i>Mierové sily v Afganistane</i>
KFOF	<i>Mierové sily pre implementáciu mieru v Kosove</i>
MKM	<i>Medzinárodný krízový manažment</i>
NATO	<i>Severoatlantická aliancia</i>
NRF	<i>Sily rýchlej reakcie NATO</i>
OSN	<i>Organizácia Spojených národov</i>
PSO	<i>Operácie na podporu mieru</i>
SFOR	<i>Stabilizačné sily v Bosne a Hercegovine</i>
UNDOF	<i>Pozorovacie sily na odpútanie vojsk na Golanských výšiniach</i>
UNFICYP	<i>Mierové sily na Cypre</i>
UNPROFOR	<i>Ochranné sily OSN v Bosne a Hercegovine, Chorvátsku a Macedónsku</i>
UNTAES	<i>Prechodná správa OSN pre Východné Slavónsko</i>

LITERATÚRA

1. *Bezpečnostná stratégia SR* schválená NR SR dňa 27.9.2005 a *Obranná stratégia SR* na stránke [http://www.mosr.sk/materialy a dokumenty](http://www.mosr.sk/materialy_a_dokumenty)
2. *Koncepcia účasti OS SR v operáciách MKM*: Vyhodnotenie pôsobenia OS SR v operáciách a misiách MKM za rok 2006, informácie MO SR o misiách na <http://www.mosr.sk>
3. KULAŠÍK, P a kol.: *Slovník medzinárodných vzťahov*, Smaragd Pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 2002, ISBN 80-89063-08-X,

4. ULIAN, J.,: *Civil - Military Cooperation in UN Mission (Civilno – vojenská spolupráca v misii pod mandátom OSN)*, prednáška a panel počas medzinárodnej konferencie: CRISIS MANAGEMENT AND PEACE SUPPORT OPERATIONS v dňoch 1. - 3. decembra 1997, pod gesciou UK Bratislava a University of Groningen, Centre for European Security Studies, Smolenice, 1997,
5. NOVOSAD, O.: *Účasť OS SR v operáciách MKM*, prezentácia veliteľa CRO GŠ OS SR, na seminári, apríl 2006, Bratislava.
6. KELEMEN, M.: Manažment zmeny v procese budovania a rozvoja spôsobilostí OS SR. In: *Vojenské reflexie*, roč. I, č. 1/2006, s. 42 – 49. ISSN 1336-9202.
7. NEČAS, P. – KELEMEN, M.: *Nová strategická vízia pre sily NATO a EÚ?* In: *Špecializácia ozbrojených síl: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie a workshopu*. Bratislava: IBOŠ MO SR, 2005, s. 39 – 46. ISBN 80-88842-86-7
8. FEDOR, M: *Skúsenosti a výzvy*, Diskusia SFPA, Prešov, 6. apríla 2006.
9. SPG-3-18/Oper.

CIVILNO-VOJENSKÁ KOORDINÁCIA V RÁMCI EÚ

Mgr. Silvia CIBÁKOVÁ

Inštitút strategických štúdií NAO

ABSTRAKT

Druhá časť odbornej práce má za cieľ priblížiť čitateľovi na základe porovnania dokumentov charakteristiku civilno-vojenskej spolupráce z jednotlivých pohľadov organizácií medzinárodného krízového manažmentu, konkrétne prístupu Severoatlantickej aliancie (NATO), Európskej únie (EÚ) a Organizácie spojených národov (OSN) v rýchlo sa meniacom bezpečnostnom prostredí, a ktoré ovplyvňuje pohľad na riešenie krízových situácií, so zameraním do prostredia EÚ.

Kľúčové slová: Civilno-vojenská spolupráca. Civilno-vojenská koordinácia. Krízový manažment. Medzinárodný krízový manažment. Civilný krízový manažment. Krízová situácia. NATO. EU. OSN.

1. ÚVOD

Koncom 20. storočia začal rásť význam EÚ z pohľadu budovania európskej bezpečnosti a obrany. V roku 2003 boli uzatvorené dohody o spolupráci medzi EÚ a NATO (Berlín plus). Európska rada v decembri 2003 schválila historicky prvú Európsku bezpečnostnú stratégiu. V prípade prijatia Ústavnej zmluvy EÚ by rozšírilo spektrum možných misií EÚ nad rámec Petersbergských úloh a poskytlo by to nové mechanizmy na prehlbenie integrácie aj v oblasti bezpečnosti a obrany. EÚ v roku 2004 vytvorila nový koncept bojových skupín, do ktorého sa zapojila aj Slovenská republika. Záujmom EÚ by malo byť pokračovanie intenzívneho rozvoja v oblasti civilného sektora a civilno-vojenskej koordinácie (CIMCO – Civil-military co-ordination).

2. DEFINOVANIE CIMCO PODĽA EURÓPSKEJ ÚNIE

Európska únia nepoužíva pojem CIMIC, ktorý je charakteristický pre NATO, ale termín civilno-vojenská koordinácia - CIMCO, ktorý avšak nemá presne definovaný obsah v oficiálnych dokumentoch EÚ. Jednou z čiastočných definícií je definovanie CIMCO v dokumente Rady EU 14457/03 o Civilno-vojenskej koordinácii zo 7. XI.2003.

“Civil-military coordination is primarily concerned with how the EU ensures internal co-ordination in crisis management, there is also a need to ensure co-operation and to establish co-ordination modalities as appropriate with other actors external to the EU involved in theatre”.

(Council of the European union 14457/03 Civil Military Coordination 7. XI.2003)

The EU definition of Civil-Military Cooperation (CIMCO) is the co-ordination and co-operation, in support of the mission, between military components of EU-led Crisis Management Operations and civil role-players (external to the EU), including national population and local authorities, as well as international, national and non governmental organizations and agencies." (EU, 2002:9)

Vo voľnom preklade môžeme definovať CIMCO ako záujem EÚ zabezpečiť vnútornú koordináciu v krízovom manažmente, a taktiež potrebu zabezpečiť spoluprácu a vytvorenie kooperácie vhodných nástrojov pre iných vonkajších aktérov, ktorý sa nachádzajú v prostredí pôsobenia Európskej únie.

Výzva koordinácie medzi vojenskými a civilnými časťami krízového manažmentu ako aj vývoj dohľadu nad udržaním mieru boli hlavnou témou deväťdesiatych rokov. Vzájomný vzťah medzi armádou a civilmi je obyčajne charakterizovaný ako vzťah dvoch samostatných celkov poskytujúci vojenskú podporu a oporu civilom prítomným v konfliktnnej oblasti. Táto podpora je založená na vojenskej schopnosti držať celkovú silu a tak armáda je hlavným poskytovateľom bezpečnosti prostredia, čo je obyčajne považované za nevyhnutnú podmienku pri snahách riešiť civilné krízové situácie. Mandát medzinárodnej vojenskej prítomnosti obyčajne obsahuje zodpovednosť za bezpečnosť medzinárodného civilného personálu a armádnej logistiky, zariadenia a komunikácie.

Civilno-vojenská koordinácia v kontexte Európskej únie (CIMCO, v žargóne EÚ) bola uznaná ako cieľová oblasť v akčnom pláne EU, ktorý bol uvedený v októbri 2002. Ten sa vyvinul zo skúsenosti prvého cvičenia krízového manažmentu, CME02, ktoré demonštrovalo značný počet nedostatkov a problémov v civilno-vojenskej koordinácii. Určitý rozsah, sa odráža v širšej civilno-vojenskej spolupráci, ktorej hlavnou témou je vzájomný rešpekt v kombinácii so zdravým rešpektom. Koordinácia na strategickej úrovni v Európskej únii sa stáva komplikovanou početnými rozdielnymi národnými civilno-vojenskými kultúrami, ktoré sa často prejavujú veľmi rozdielnymi prístupmi ku spolupráci, hodnotami vzťahu medzi vojenskými a externými civilnými aktérmi (často označený CIMIC). Nedostatky spoločného modelu pre CIMCO v krízovom manažmente potenciálne ponúka príležitosť k inovačnému mysleniu pre integrovanie civilno-vojenského krízového riadenia.

Keďže sa nové štruktúry Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky stále vyvíjajú, ostáva tu otázka dominancie vo vzťahu vojenského a civilného prostredia. V Severoatlantickej aliancii je armáda omnoho viac dominantnejšia, v EÚ naopak prevládajú funkcionári (predstavitelia) EÚ, ktorí zároveň predstavujú inštitúcie, v Európskej bezpečnostnej a obrannej politike prinajmenšom predstavitelia členských štátov EÚ. Komplexný svet vytvárania politiky EÚ prinútil prvú skupinu dôstojníkov vojenského personálu EÚ ustúpiť, trochu do známejšieho a logického sveta armádných štruktúr, čo môže byť užitočné pre medzi kultúrnu spoluprácu v rámci personálu ozbrojených síl a môže byť dôležité pri pomáhaní v rozvoji budúcej kultúry spoločnej viacnárodnej vojenskej skupiny EÚ (BG - Battle Group). Je to obzvlášť osožné pri budovaní úzkych civilno-vojenských kontaktov v krízových manažmentoch EÚ.

Iné čiastočné obmedzenie, sa týkalo skôr veľkosti narušenia rovnováhy medzi vojenskými a civilnými komponentmi na ministerstvách. Toto znamená, že ozbrojené sily boli zodpovedná za stanovenie rámcových štruktúr a vydanie prvých dokumentov pre krízový manažment EÚ jeho konceptov a smerníc. Civilný prínos prišiel neskôr a nemal za následok podstatné prehodnotenie ponúkanej koncepcie. Časťou tohto problému bolo určiť, opäť kto boli civilisti. Nedostatok civilných expertov krízového manažmentu znamenal, že bolo málo alternatív strategického plánovania, postupov navrhovaných vojakmi. Okrem toho samozrejme, existovala tradičná neochota spolupracovať potenciálnych vývojových expertov spolu s armádnymi expertmi začlenenými v komisii. Jedna z prvých úloh, ktorú spojená civilno-vojenská plánovacia bunka (CivMil Cell – Civil-military cell) si mohla želať, bolo ujať sa posúdenia podstaty plánovaných dokumentov ako to Koncepcie krízového manažmentu, Koncepcie CIMIC a Koncepcie CIMCO.

Menovanie CIMCO v zmysle úloh krízového manažmentu a obzvlášť v zmysle riešenia konfliktnej fázy, môže byť jednou z ciest, v ktorej viac sa môže vyvinúť integrovaný prístup pre operácie EÚ. Návrh Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky výcvikového projektu pre spoločný civilno-vojenský výcvik identifikoval deväť civilno-vojenských rozhraní, v rámci ktorých výcvikové moduly by mali byť vyvinuté. Tieto zahŕňujú verejný poriadok a organizovaný zločin, pohraničnú bezpečnosť, civilnú ochranu, voľby, spravodajské informácie, bezpečné zabezpečenie humanitárnych jednotiek, prevoz a telekomunikáciu. Je to vítané, pretože je dôležité, že funkčný prístup smerom k doktríne a výcviku v civilno-vojenskej koordinácii sa týka tradičných oblastí (obstaraniu vojenskej výzbroje a výstroje, logistickej podpore a pohotovostnej evakuácie civilistov) a osloví všetky

druhy úloh civilného krízového manažmentu. Toto zahŕňa aj otázky spolupráce v menej tradičných oblastiach ako napríklad nezákonné obchodovanie s drogami, organizovaná kriminalita, ochrana svedkov a reforma bezpečnostného sektoru, ktorá zlúči široký okruh štátnych a ne štátnych expertov.

Ozbrojené sily si museli dlho uvedomovať hodnotu spolupráce s civilným obyvateľstvom vrátane nevládných organizácií pri dosiahnutí cieľov misie, vyvinuli sa rôzne štruktúry a pozície podporujúce snahy a úsilie CIMIC. Tieto zahŕňa funkčný dialóg podporovaný civilnými styčnými dôstojníkmi a koordináciou centier. Prevládajúci trend je zlepšiť a rozšíriť CIMIC na strategickej úrovni.

Tieto snahy platia v rámci množstva členských štátov EÚ ako aj NATO. Taktiež v rozpoznávaní potreby zlepšiť koordináciu úsilia pri tvorbe celkového mieru. OSN sa hýbe smerom k viac integrovanému a komplexnému civilno-vojenskému prístupu plánovania misií, ktorý však vopred nepredpokladá integračnú spoluprácu všetkých civilných aktivít pre podporu vojenských cieľov. Rozvoj (vojenskej) doktríny Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky je v zhode s týmito trendmi. Civilno-vojenská spolupráca EÚ zostáva zameraná na zlepšenie v tejto oblasti ako aj v nedávnych snahách stavať na internej CIMCO EÚ a propagovať komplexné plánovanie, ale taktiež nezanedbávať rozvíjanie foriem spolupráce aj pre strategický stupeň s inými medzinárodnými účastníkmi. Celkovo, strategická úroveň spolupráce zostáva len k tomuto účelu, aj keď je to viac formálne vo vzťahu k spolupráci so Spoločenstvom národov prostredníctvom prípravného výboru EU-UN.

Zavedie novej úlohy civilno-vojenskej bunky (CivMil Cell) v rámci EÚ CIMCO je pravdepodobne veľmi zaujímavou témou pre európske a transatlantické debaty a zasluhuje špeciálnu pozornosť, pri záujme pomáhať na strategickom plánovaní, operačných úlohách pre vykonávanie autonómnych operácií EÚ naprieč škálou vojenského, civilno-vojenského a civilného spektra.

Nová CivMil cell bola utvorená pod vojenským vedením EÚ a je vyvinutá s možnosťou rýchlo umiestnenia na Operačnom centre pri hocijakých špecifických operáciách. Jej koncept je rozvíjaný na základe skúseností získaných rozvojom Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (ESDP- European Security and Defence Policy), obzvlášť na Balkáne.

Neexistuje žiadny nedostatok potenciálnych kríz objavujúcich sa v agende EÚ, ktorých by sa CivMil Cell nemohla zúčastniť. Táto otázka už bola riešená v príprave a rozmiestnení EUSEC DR CONGO, Aceh Monitoring misie a EU BAM Rafah. Akokoľvek, aj naďalej dochádza ku sporom v európskych a transatlantických rozhovoroch o tom aký

význam má CivMil cell, jej vývoj je stále obmedzený v rámci CIMCO, nedochádza k plnému zavedeniu a použitiu možností týchto buniek, ktoré ony poskytujú.

3. ZÁVER

Preto je dôležité, aby bolo posilnené prepojenie medzi programami Spoločenstva, vojenskými a civilnými kapacitami Európskej únie. CivMil cell bude mať významný vplyv na vývoj reakcie EÚ na krízy. Vzhľadom na rozsah skúseností, ktoré má komisia s organizovaním opatrení pri zmierňovaní následkov a stabilizáciou situácie po kríze, ako aj so zreteľom na objem zdrojov Spoločenstva, ktoré sú viazané na krízové situácie, je dôležité, aby komisia v plnej miere prispievala na činnosť tejto bunky. Komisia preto musí vymenovať kontaktné osoby tejto CivMil cell. Ich prvoradou úlohou bude podporovať koherenciu medzi predpokladmi a plánmi Európskeho spoločenstva a opatreniami Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP), určovať konkrétne postupy pri využívaní vojenských prostriedkov na podporu civilných programov Spoločenstva, ako aj zabezpečiť, aby sa uvedené zistenia, ktoré sa vzťahujú na humanitárne operácie a zachovanie humanitárneho priestoru vhodne vzali do úvahy. Kontaktné osoby by vypracúvali posudky o humanitárnej pomoci a reakcií na katastrofy, ako aj organizovanie pomoci pri obnove. Boli by úspešné začlenené do práce bunky .

LITERATÚRA

1. NATO Strategic Concept (SC99) NATO, Washington . 1999
2. NATO Military Policy on Civil-Military Co-operation (CIMIC), MC411/1,NATO, Brussels. 2000
3. NATO. 2003. NATO Civil-Military Co-operation (CIMIC) Doctrine, AJP-9
4. EU. 2002, Civil-Military Co-operation (CIMIC) Concept for EU-Led Crisis Management Operations, ESDP/PESD COSDP 67, European Union, Brussels.
5. UN DPKO. 2002, Civil-Military Coordination Policy, September 2002, UN Department of Peacekeeping Operations (DPKO), New York.
6. DOKTRÍNA CIMIC (prvý draft). GŠ OS SR. Bratislava 2006
7. Šilha, J. : Civilno-vojenská spolupráca. In : Súbor prác 2/2005, ISŠ CKR NAO. Liptovský Mikuláš 2005.
8. Developing EU Civil Military Co-ordination: the Role of the new Civilian Military Cell (published in June 2006 and available at <http://www.isis-europe.org>).
9. Council of the European union 14457/03 Civil Military Coordination 7. XI.2003.

10. CIBÁKOVÁ, S.: Civilno-vojenská spolupráca v organizáciách medzinárodného krízového manažmentu. Záverečná práca KNB-Z. L. Mikuláš: NAO, 2007, 27 s.
11. NIKO, I.: Príprava krízových štábov ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a krajských úradov, ako výkonných orgánov krízového riadenia pri príprave na krízové situácie. L. Mikuláš: NAO, 2007, 20 s.
12. BABIAK, M. – KELEMEN, M.: Stratégie štátu a plánovanie ozbrojených síl. In: Vojenské reflexie, roč. I, č. 2/2006, s. 20 – 27. ISSN 1336-9202.
13. ŠUBÍN, S.: Vybrané aspekty z problematiky kritérií hodnotenia efektívnosti zabezpečenia obranyschopnosti štátu. In: Vojenské reflexie, roč. I, č. 2/2006, s. 28 – 40. ISSN 1336-9202.

Zoznam internetových odkazov :

<http://consilium.europa.eu/newsroom>.

<http://www.isis-europe.org>

<http://europa.eu.int/comm/development/prevention/definition.htm>

<http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/home.shtml>

http://www.un.org/Depts/dpko/training/training_material/training_material_home.htm

<http://www.reliefweb.int/mcdls/mcdu/GuidelinesCE/guidelinesCE.html>

AKTUÁLNE PROBLÉMY PRÍPRAVY PROGRAMOV VSTUPNÝCH ODBORNÝCH DÔSTOJNÍCKYCH KURZOV

plk. prof. Ing. Pavel PULIŠ, CSc.

ZV CKR NAO maršala Andreja Hadika v Liptovskom Mikuláši

ABSTRAKT

Príspevok sa zaoberá vybranými problémami prípravy programov vstupných odborných dôstojníckych kurzov pre poručíkov, ktorí budú vyradení po prvýkrát podľa nového systému vojenského vzdelávania v AOS v roku 2008.

Kľúčové slová: Systém vzdelávania a výcviku dôstojníkov OS SR. Vstupný odborný dôstojnícky kurz (VODK). Vojenská odbornosť. Špecializácia vojenskej odbornosti.

1. ÚVOD

Systém vzdelávania a výcviku dôstojníkov ozbrojených síl je budovaný v súlade s „Dlhodobým plánom štruktúry a rozvoja OS SR – Model 2010“, ktorého realizačným dokumentom sa stal „Konceptný dokument pre pokračujúcu reformu vzdelávania a výcviku dôstojníkov OS SR“ [1, 2].

Uvedené dokumenty deklarujú potrebu transformácie vojenského školstva s dôrazom na posilnenie jeho výkonnosti a previazanosti s potrebami ozbrojených síl a zabezpečenia rozvoja vojenskej vedy. Úlohy ozbrojených síl, formulované v strategických dokumentoch v kontexte bezpečnostných záujmov Slovenskej republiky, vytvárajú rámec pre určenie hlavného cieľa národného systému vojenského vzdelávania, t.z. zabezpečenie komplexnej profesionálnej prípravy budúcich dôstojníkov a rozvoj ich kompetencií pre plnenie úloh ozbrojených síl.

V súčasnej dobe uvedený systém realizuje vzdelávanie v Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika a výcvik v Národnej akadémii maršala Andreja Hadika v Liptovskom Mikuláši [3].

2. HODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU

Akadémia ozbrojených síl je vysokoškolskou inštitúciou na báze civilných akreditovaných študijných odborov, ktorá poskytuje prvý stupeň vysokoškolského vzdelávania v štvorročnom bakalárskom študijnom programe:

- manažment (v sústave odborov 3.3.15 Manažment),
- dopravné stroje a zariadenia (odbor 5.2.3 Dopravné stroje a zariadenia),
- elektronické systémy (odbor 5.2.13 Elektronika).

Kadeti popri akreditovanom akademickom vzdelávaní v príslušnom študijnom programe musia absolvovať aj neakreditovaný vojenský výcvikový program. Cieľom týchto aktivít je príprava budúcich vojenských lídrov pre úspešné riadenie príslušníkov ozbrojených síl.

Národná akadémia obrany je rezortnou nevysokoškolskou inštitúciou, ktorá prostredníctvom Centra kariérneho rozvoja zodpovedá za profesionálny a vodcovský rozvoj celého dôstojníckeho a práporčíckeho zboru OS SR. Cieľom kariérnych kurzov je príprava kvalitne vycvičených dôstojníkov a práporčíkov – lídrov, s technickými a taktickými zručnosťami.

V rámci prípravy dôstojníkov na výkon základných a vyšších vojenských funkcií sú plánované a vykonávané rôzne odborné a kariérové kurzy, kde špecifické miesto zaujíma práve vstupný odborný dôstojnícky kurz (ďalej VODK). Úlohou tohoto kurzu je totiž poskytnúť požadované **odborné vzdelanie**, potrebné pre danú špecializáciu v zmysle návrhu Smernice MO SR o vojenských odbornostiach, špecializáciách vojenských odborností a ich kódoch (ďalej návrh Smernice MO SR), ale tiež pripravovaných štandardov špecializácií vojenských odborností [4].

3. PRÍPRAVA PROGRAMOV VSTUPNÉHO ODBORNÉHO DÔSTOJNÍCKEHO KURZU

Návrh Smernice MO SR definuje **vojenskú odbornosť** ako personálnu kategóriu, ktorá označuje súhrn kvalifikačných predpokladov a osobitných predpokladov na výkon funkcie a hodnosť, ktoré sú potrebné pre výkon vojenskej činnosti rovnakého typu a charakteru na všetkých stupňoch riadenia a velenia pre hodnostné zbory dôstojníkov, práporčíkov a mužstva a poddôstojníkov.

Vojenská odbornosť sa spravidla delí na špecializácie vojenskej odbornosti, kde **špecializácia vojenskej odbornosti** je personálna kategória, ktorá označuje užšiu profesnú oblasť kvalifikačných predpokladov a osobitných predpokladov na výkon funkcie a hodnosť, ktoré sú potrebné pre výkon konkrétnej funkcie.

Návrh Smernice MO SR rozlišuje pre dôstojníkov OS SR:

- 22 vojenských odborností,
- 62 špecializácií vojenských odborností, z toho 22 leteckých.

VODK má teda pripraviť poručíkov na výkon funkcií v konkrétnych špecializáciách vojenských odborností. V Štatúte NAO maršala Andreja Hadika je uvedená jeho dĺžka:

- 2 až 5 mesiacov v špecializáciách odborností pozemných síl a vo väčšine vojenských špecializácií zabezpečujúcich iné odbornosti OS SR,
- 15 až 18 mesiacov v špeciálnych leteckých odbornostiach a odbornostiach protivzdušnej obrany a rádioelektronického boja.

Vstupný odborný dôstojnícky kurz je organizovaný každoročne Centrom kariérneho rozvoja v NAO maršala Andreja Hadika [5].

Z návrhu Smernice MO SR nie je úplne zrejmé, ktoré odbornosti (dôstojníkov) sa budú nakupovať náborm z civilu, a ktoré školiť v podmienkach vojenskej vysokej školy. Uvedená skutočnosť predstavuje zásadný rozdiel v pohľade na prípravu programov VODK pre jednotlivé špecializácie vojenských odborností. Podstatné zmeny sa totiž dotýkajú najmä rozsahu a obsahu pripravovaných programov pre absolventov civilného štúdia, kde síce absentuje vojenský program počas štúdia na vysokej škole, avšak odbornosť ako vojenský lekár, právnik, duchovný, chemik, meteorológ a pod. je potrebné iba doškoliť o vojenské aplikácie. Upresnené požiadavky, podľa návrhu Smernice MO SR, na zabezpečenie prípravy programov VODK pre jednotlivé špecializácie vojenských odborností na rok 2008 sú uvedené v tabuľke 1.

4. AKTUÁLNE PROBLÉMY PRÍPRAVY PROGRAMOV

Pri analýze, ktorú vykonali spracovatelia a garanti programov VODK, sa dospelo k záverom, že všetky tri študijné programy AOS sú zamerané na civilné odbory (nie vojenské, akým je napr. 8.4.1 Manažment vojenských systémov), t.z. neobsahujú predmety teoretického základu pre špecializáciu vojenskej odbornosti, ktorými sú napr.:

- balistika pre delostrelca,
- chémia výbušnín pre ženistu,
- aerodynamika a meteorológia pre pilota a pod.

Podobne aj pri hodnotení vojenského programu kadeta možno dospieť k záveru, že je všeobecný, zameraný do oblastí výcviku, vodcovstva a taktických schopností veliteľa pešej

čaty, t.z. neobsahuje základné teoretické predmety potrebné pre špecializáciu vojenskej odbornosti.

Tabuľka 1: Požiadavky na počty špecializácií vojenských odborností na rok 2008 [6]

Kód vojenskej odbornosti			Špecializácia
Názov	Číslo	Kód špec.	
Mechanizovaná	11	A	Odborníci riadenia a velenia peších a mechanizovaných jednotiek a útvarov
Delostrelecká	13	A	Odborníci riadenia a velenia delostreleckých jednotiek
Ženíjná	14	A	Odborníci riadenia a velenia ženijných jednotiek a útvarov
Protivzdušná obrana	18	D	Odborníci palebných systémov protivzdušnej obrany
		E	Odborníci prieskumných systémov protivzdušnej obrany
Letecká	19	B	Piloti lietadiel a vrtuľníkov
		C	Letovodi – odborníci manažmentu vzdušného priestoru
		D	Odborníci riadenia – technici leteckých pozemných zariadení
		E	Odborníci riadenia – technici rádiolokačných leteckých pozemných zariadení
U	Odborníci riadenia služby letiskového zabezpečenia		
Komunikačné a informačné systémy	21	A	Odborníci riadenia a velenia jednotiek a útvarov komunikačných a informačných systémov
Logistika	33	B	Odborníci vyzbrojovania a technického zabezpečenia
		D	Odborníci materiálového manažmentu
Celkom	7 odborností	13 špecializácií	

Poznať štandardy špecializácií vojenských odborností, resp. profily absolventov VODK je prvoradou úlohou v príprave spracovateľov a garantov, ale aj kontaktných osôb od jednotlivých druhov vojsk, pre stanovenie rozsahu a obsahu programov konkrétnych špecializácií vojenských odborností.

Proces prípravy a tým aj termín dodania štandardov špecializácií vojenských odborností, resp. profilov absolventov VODK (do 30. 6. 2007) meškal, pričom termín schválenia programov (30. 11. 2007) nemohol byť posunutý z dôvodov prípravy a spracovania Plánu hlavných úloh na rok 2008 školiacej a výcvikovej organizácie, ktorá pri plánovaní finančných prostriedkov na výcvikový rok musí vychádzať aj zo schválených programov VODK.

Objem prostriedkov na realizáciu VODK sa totiž líši prípad od prípadu, t.z. podľa dĺžky kurzu, ale tiež podľa obsahovej náplne VODK pre konkrétnu špecializáciu vojenskej odbornosti (napr. rozdiel je medzi delostrelcom, ženistom, logistom, ale najmä pilotom).

Uvedené skutočnosti značne zúžili časový priestor na prípravu programov, ich pripomienkovanie v dvoch kolách a zapracovanie pripomienok do programov, ako aj schválenie finálnych programov VODK náčelníkom generálneho štábu OS SR.

Vzhľadom na to, že v rokoch 2009 až 2011 budú pre potreby OS SR z radov absolventov AOS vo VODK školené ešte ďalšie špecializácie vojenských odborností:

- Tanková 12 A,
- Spravodajstvo a elektronický boj 16 A a 16 B,
- Protivzdušná obrana 18 A,
- Letecká 19 A, 19 F, 19 G, 19 H, 19 I, 19 L, 19 M, 19 N, 19 O, 19 P, 19 Q, 19 R, 19 S a 19 T,
- Ochrana utajovaných skutočností 22 A, 22 B a 22 C,
- Logistika 33A, 33 C a 33 E,

budú v druhom behu (s odstupom 5 mesiacov) pripravované programy VODK aj pre tieto špecializácie vojenských odborností.

Ostatné špecializácie vojenských odborností budú vo VODK školené len z radov absolventov civilných vysokých škôl [6].

Z dôvodu absencie návrhu Smernice MO SR (resp. služobného predpisu) o nových vojenských odbornostiach, špecializáciách vojenských odborností a ich kódoch, Náčelník štábu personálneho manažmentu GŠ OS SR pre rok 2008 rozhodol zabezpečiť prípravu programov VODK pre absolventov AOS podľa predpisu Všeob-P-11, t.z. podľa starých čísiel vojenských odborností (ďalej ČVO) a zároveň upresnil počty absolventov AOS na rok 2008 pre prvé VODK (uvedené v tabuľke 2).

Uvedená zmena k 1. 8. 2007 predstavuje ďalšie sťaženie práce spracovateľov a garantov v procese prípravy programov VODK.

5. ZÁVER

Kadet, ktorý vyštuduje jeden z troch študijných programov v AOS a popri tom absolvuje vojenský program v NAO, získa prvý stupeň vysokoškolského vzdelania, schopnosti veliteľa čaty a je povýšený do prvej dôstojníckej hodnosti. Následne musí

absolvovať VODK, aby mohol byť ustanovený na funkciu s príslušnou špecializáciou vojenskej odbornosti.

Vzhľadom na absenciu viacerých predmetov teoretického základu počas štúdia v AOS zrejme nebude výstupný produkt (poručík - absolvent VODK) úplne podľa očakávaní veliteľov síl OS SR a pripravený pre výkon odbornej funkcie.

Tabuľka 2: Počty ČVO a ich absolventov pre OS SR na rok 2008 [7]

Nový kód vojenskej odbornosti			ČVO (podľa predpisu Všeob-P-11)	Počet
Názov	Číslo	Kód špec.		
Mechanizovaná	11	A	101	13
Delostrelecká	13	A	199	8
Ženijná	14	A	500	9
Protivzdušná obrana	18	D	300	12
		E	660	4
Letecká	19	B	402	7
		C	409	2
		D	419	2
		E	412	2
		U	420	2
KIS	21	A	600	8
Logistika	33	B	293	5
		D	700	6
Celkom			13 ČVO	80

Po príprave programov (v období rokov 2008 až 2011) bude nasledovať náročný proces realizácie VODK, ktoré bude potrebné zabezpečiť dostatočným počtom kvalifikovaných inštruktorov. Vzhľadom k tomu, že súčasné Centrum výcviku a inštruktáže NAO nie je schopné samostatne zabezpečiť zvýšený nápor na počet a rozsah jednotlivých VODK pre 13 ČVO z dôvodu nedostatočnej naplnenosti Oddelení odbornej prípravy pozemného a leteckého personálu, a to ani za predpokladu využívania učebnej a výcvikovej základne výcvikových škôl, vojenských jednotiek, útvarov a zariadení OS SR.

Na uvedené systémové nedostatky preto reaguje schválená „Konceptia na dokončenie transformácie vojenského školstva a integráciu Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika a Národnej akadémie obrany maršala Andreja Hadika“ [8], v oblasti vysokoškolskej prípravy a VODK, ktoré sú spoločnou agendou vysokej školy a ozbrojených síl.

V roku 2008 by tieto problémy mohla vyriešiť integrácia AOS a NAO do jednej vojenskej vysokej školy univerzitného typu s výhľadom akreditácie všetkých troch stupňov vysokoškolského vzdelávania (Bc., Ing., PhD.), ale predovšetkým príprava nových študijných programov v sústave študijného odboru 8.4. Obrana a vojenstvo, napr. v odboroch:

- 8.4.1 Manažment vojenských systémov,
- 8.4.2. Ekonomika a manažment obranných zdrojov,
- 8.4.3 Výzbroj a technika ozbrojených síl [9].

Dôkladné zvládnutie prípravy programov VODK vytvorí dobrý predpoklad pre realizáciu vzdelávania a výcviku v novej vojenskej vysokej škole. Úspešná realizácia programov VODK bude závisieť okrem iného od dostatočného počtu tabuľkových miest pedagógov a inštruktorov v štruktúre vojenskej vysokej školy, ale tiež od ich obsadenia kvalifikovanými odborníkmi (špecialistami) vybraných pre školené špecializácie vojenských odborností vo VODK pre OS SR.

LITERATÚRA

- [1] Dlhodobý plán štruktúry a rozvoja Ozbrojených síl Slovenskej republiky, MO SR Bratislava 2001.
- [2] Konceptný dokument pre pokračujúcu reformu programu vzdelávania a výcviku dôstojníkov, MO SR, SELUZ Bratislava 2003.
- [3] Zákon č. 455/2004 Z.z zo dňa 30. júna 2004 o zriadení akadémie AOS a NAO.
- [4] Smernica č. .../2007 MO SR o vojenských odbornostiach, špecializáciách vojenských odborností a ich kódoch (zatiaľ neschválený návrh).
- [5] Štatút Národnej akadémie obrany maršala Andreja Hadika v Liptovskom Mikuláši 2005.
- [6] Počty špecializácií vojenských odborností na rok 2008 - zaslané pod č. ŠbPeM-117/2007 dňa 19. 6. 2007.
- [7] Počty špecializácií vojenských odborností – zaslané pod č. ŠbPeM-20-215/2007 dňa 1. 8. 2007.
- [8] KELEMEN, M. a kol.: Konceptia na dokončenie transformácie vojenského školstva a integráciu Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika a Národnej akadémie obrany maršala Andreja Hadika. Bratislava: MO SR, 2007, 63 s. Projekt č.: SEOPMVL-81-126/2007.
- [9] Sústava študijných odborov Slovenskej republiky, <http://www.minedu.sk>.

ĽUDSKÝ ČINITEĽ A PALUBNÝ SYSTÉM VYROVANIA PRED ZRÁŽKOU

Ing. Rudolf KLECUN, PhD.

Technická univerzita v Košiciach, Slovenská republika

doc. Ing. Radovan SOUŠEK, PhD.

Univerzita Pardubice, Česká republika

Col. Dr. Marek GRZEGORZEWSKI

Air Force Academy, Deblin, Poland

ABSTRAKT

Modernizáciou lietadiel Vzdušných síl OS SR sa realizujú požiadavky štandardov ICAO na rádiové vybavenie, ktorých jednoznačné použitie je potrebné pre zaistenie bezpečnosti leteckej prevádzky. Za bezpečnosť leteckej prevádzky zodpovedajú letové prevádzkové služby. Palubný systém varovania pred zrážkou poskytuje letovým prevádzkovým službám zálohu, keď informuje pilota o letovej prevádzke v blízkom okolí lietadla, upozorňuje na lietadlá, ktoré môžu predstavovať nebezpečenstvo zrážky a poskytuje návrh riešenia vzniknutého konfliktu.

1. ÚVOD

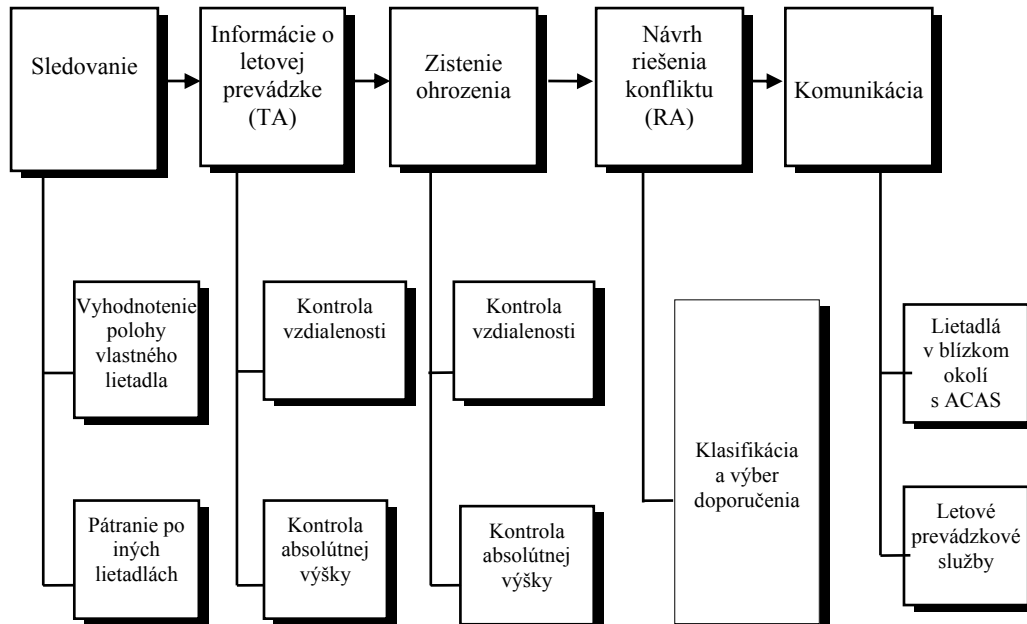
Palubný systém varovania pred zrážkou (Airborne collision avoidance system–ACAS) pre svoju činnosť využíva signály odpovedača sekundárneho radaru, ktorý pracuje nezávisle od pozemných zariadení. Lietadlo vybavené systémom ACAS periodicky vysiela dotazovacie signály. Tie sú prijaté odpovedačmi módu A/C alebo S v lietadlách, nachádzajúcich sa v blízkom okolí dotazujúceho sa lietadla. Systém ACAS pre svoju činnosť využíva počítačové algoritmy. Ide o pravidlá, rozhodujúce o tom, či každé z blízkych lietadiel na svojej aktuálnej trati je nebezpečím zrážky. V prípade, ak takéto blízke lietadlo hrozbu zrážky predstavuje, algoritmy systému ACAS stanovujú, ktorý manéver dotazujúceho sa lietadla je najvhodnejší pre zaistenie bezpečného rozstupu. Súčasťou algoritmov je sledovanie dráhy letu lietadla–narušiteľa, komunikácia (dotaz – odpoveď) medzi lietadlami ako aj komunikácia medzi lietadlom a letovými prevádzkovými službami pri zabezpečení koordinácie pre riešenie konfliktu.

2. POPIS PALUBNÉHO SYSTÉMU ACAS

Palubný systém ACAS plní niekoľko dôležitých funkcií:

- sledovanie letovej trati,

- vypracovanie informácií o letovej prevádzke v blízkom okolí,
- zistenie ohrozenia vlastného lietadla lietadlom, narušujúcim jeho letovú trať,
- vypracovanie návrhu únikového manévru.

Obr. 1 Funkcie palubného systému varovania pred zrážkou

Palubný systém ACAS sa skladá z odpovedača módu S (hlavného, záložného) odpovedača letovým prevádzkovým službám, horných a dolných antén, procesora ACAS, ovládacej skrinky odpovedačov a zobrazovačov informácie pilotovi. Systém ACAS poskytuje pilotovi dva druhy vizuálnych informácií:

- *Informácie o prevádzke* (Traffic Advisory – TA): indikujú vzdialenosť, rýchlosť zmeny vzdialenosti, absolútnu výšku a smerník lietadla-narušiteľa vzhľadom k vlastnému lietadlu v blízkom okolí; indikátor TA poskytuje pilotovi kruhový obzor letovej prevádzky v blízkosti vlastného lietadla.
- *Návrh riešenia konfliktu* (Resolution Advisory – RA): v prípade, že algoritmus procesora ACAS zistí, že konfliktná situácia s lietadlom-narušiteľom v blízkosti vlastného lietadla môže viesť k nebezpečnému zblíženiu alebo zrážke, program návrhu riešenia konfliktu stanoví úhybný manéver vo vertikálnej rovine, ktorý zabezpečí príslušný bezpečný rozstup vlastného lietadla od lietadla-narušiteľa; indikátor RA informuje pilota o manévri, ktorý je potrebné vykonať vo vertikálnej rovine.

Zvuková informácia je použitá na upozornenie pilota, že boli vydané vizuálne informácie TA a RA ako aj na informáciu pilota o tom, že jeho lietadlo je mimo konfliktnej situácie so všetkými ohrozujúcimi lietadlami v blízkosti.

3. SYSTÉM ACAS A ĽUDSKÝ ČINITEĽ

Lietadlo-narušiteľ, ktoré zasluhuje zvýšenú pozornosť z dôvodu jeho bezprostredného priblíženia k lietadlu so systémom ACAS predstavuje vážnu hrozbu pre toto lietadlo. Po zistení ohrozenia vydáva zariadenie ACAS návrh riešenia vzniknutého konfliktu určitú dobu pred momentom najväčšieho zblíženia lietadiel. Časový interval do varovania závisí na veľkosti objemu vzdušného priestoru, vybraného pre použitie systému ACAS. Menovitá doba pre vydanie návrhu na riešenie konfliktu pre ACAS sa pohybuje v intervale 15 až 35 sekúnd pred momentom najväčšieho zblíženia. Doba varovania závisí na nastavení úrovne citlivosti ACAS.

„Bezpečnosť letu predstavuje vnútorne integrovaný systém prvkov (podsystemov), ktorý rešpektuje ich vlastnú identitu (špecifiká, riziká) a existenciu vzájomných vzťahov, ale aj ich zväzkov s inými oblasťami ľudskej činnosti, v súlade so zámerom eliminovať vplyv riziko-vých faktorov letu a zaistiť maximálnu úroveň bezpečnosti letov ako celku“ (Kelemen, 2003). Keďže pilot svojou výkonnosťou predstavuje rizikový faktor ovplyvňujúci efektívnosť systému varovania pred zrážkou, boli definované určité predpoklady týkajúce sa reakcie pilota. Štandardný model pilota v systéme ACAS uvažuje s obvyklými reakciami na informáciu RA. Nepostihuje však možné potenciálne reakcie, napr.: oneskorené reakcie (odporujú postupom pre predchádzanie zrážkam) či neobvyklé prudké reakcie (vedúce k veľkým odklonom od povolených parametrov). Pre zaistenie bezpečnej spolupráce pilota so systémom ACAS sa uvažuje oneskorenie jeho reakcie 5 sekúnd pre nový návrh riešenia a vertikálne zrýchlenie lietadla $g/4$ k dosiahnutiu stanovenej rýchlosti pre zaistenie únikového manévru. Pre ďalšie zmeny návrhu riešenia sa čas reakcie pilota skracuje na 2,5 sekundy. Citlivosť štandardného modelu pilota na reakcie pre zníženie rizika zrážky je v systéme ACAS nastavená tak, že ako nedostatočná reakcia pilota sa považuje, ak:

- pilot reaguje pomaly (v priebehu 8 sekúnd na prvotný návrh riešenia konfliktu a 5 sekúnd na jeho zmenu),
- pilot sa zameria na dosiahnutie neprimerane menšej vertikálnej rýchlosti než je požadovaná.

Ako nadmerná (prehnaná) reakcia pilota sa považuje, ak:

- pilot reaguje rýchlo (v priebehu 3 sekúnd na prvotný návrh riešenia konfliktu a 1 sekundu na jeho zmenu),
- pilot sa snaží dosiahnuť nadmernú vertikálnu rýchlosť než je požadovaná,
- pilot nie je schopný vykonať nasledujúce reakcie na návrh riešenia konfliktu s oslabenou úrovňou významu.

Skutočnosť, že môže vzniknúť situácia, kedy pilot nie je schopný (alebo v neadekvátnom roz-sahu) vykonať zodpovedajúcu činnosť na návrh riešenia vzniknutého konfliktu systémom ACAS znamená, že aspekt ľudského činiteľa má dôležitý vzťah k prevádzkovému využitiu systému varovania pred zrážkou. Z tohto hľadiska je nevyhnutnou požiadavka letového simulátora s modelovaním logickej schémy činnosti systému ACAS a simuláciou riešenia možného konfliktu týmto systémom pre súčasný výcvik pilotov.

4. ZÁVER

Lietadlo vybavené systémom varovania pred zrážkou ACAS je schopné odkloniť sa od stanovenej trati a je pomocou tohto systému chránené pred možnosťou nebezpečného stretu. Vykonaný manéver v súlade s doporučením ACAS prispieva k znižovaniu nehodovosti v leteckej prevádzke za predpokladu adekvátnej reakcie pilota (rozhodujúceho činiteľa) pri riešení konfliktnej situácie.

LITERATÚRA

- [1] ANNEX 10: Aeronautical Telecommunications, Volume IV – Surveillance Radar and Collision Avoidance Systems. Montreal, 1996.
- [2] KELEMEN, M.: Informačné problémy vyšetrovania okolností leteckých nehôd a prevencie nehodovosti vojenského letectva. Monografia. VLA Košice, 2004.
ISBN 80-7166-046-9
- [3] TCAS 791: Eyes That Never Blink. BFGoodrich, Aerospace Avionics Systems. USA, 1995.
- [4] WHAT IS TCAS? Rockwell International instruction guide. Collins Air Transport Division, USA, 1989.

ODBORNÉ VZDELÁVANIE LETECKÉHO PERSONÁLU – HĽADANIE ALTERNATÍV

plk. gšt. doc. Ing. Miroslav KELEMEN, PhD.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

doc. Ing. Pavel BUČKA, PhD.

Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika

ABSTRAKT

Problematika aviatckej edukácie leteckého personálu je permanentnou otázkou od existencie medzinárodných požiadaviek na teoretické poznatky a prax personálu v rámci Európskej únie, vyjadrené pôvodne predpismi Spoločných leteckých úradov EÚ (JAA), následne Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva (EASA), v kontexte zrušenia Vojenskej leteckej akadémie v Košiciach. Spoločenská objednávka Vzdušných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky preto vyžaduje hľadanie optimálneho systému vzdelávania, výchovy a výcviku špecifického personálu, ktorého kvalita primárne ovplyvňuje bezpečnosť leteckej prevádzky.

Kľúčové slová: Teoretická príprava. Praktický výcvik. Oprávnená organizácia pre teoretický výcvik. Výcviková organizácia.

1. ÚVOD

Odborná príprava leteckého personálu Vzdušných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky je významným nástrojom rozvoja kľúčových, individuálnych spôsobilostí v špecifickej oblasti ľudskej činnosti, akú letecká prevádzka nesporne predstavuje.

Národný systém leteckého vzdelávania vytvára podmienky pre efektívne využitie ľudskeho a učebno-výcvikového potenciálu aj v prospech odborného vzdelávania všetkých profesionálnych vojakov pre letectvo vzdušných síl.

Pre splnenie úloh v oblasti profesionálnej prípravy personálu podľa požiadaviek Vzdušných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky plánujeme nasledovné procesy:

2. PRÍPRAVA DŮSTOJNÍKOV LETECTVA

- budúcich vojenských pilotov (ako málopočetnú skupinu 7 – 10 študentov) predpokladáme vyberať z úspešných absolventov stredných škôl s maturitou,

- s výučbou anglického jazyka, ktorí úspešne absolvovali lekárske prehliadky pre letecký personál v Leteckej vojenskej nemocnici, spravidla každý druhý rok,
- po absolvovaní základného vojenského výcviku v trvaní 9 týždňov v Martine budú vybraní profesionálni vojaci v prípravnej štátnej službe vyslaní služobným orgánom na 3 – ročné bakalárske vysokoškolské štúdium v odbore 5.2.59 Doprava (študijný program Profesionálny pilot) podľa požiadaviek európskych leteckých predpisov na civilnú univerzitu (verejnú vysokú školu), na náklady Slovenskej republiky,
 - po dobu štúdia môžu absolvovať nad rámec študijného programu alebo v rámci bloku voliteľných predmetov výučbu z vojenského umenia, doktrinálneho prostredia vojenského letectva, a zbraňových systémov, výzbroje a munície letectva, ktoré zabezpečí Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika a vojenská vzdelávacia inštitúcia (napr. Centrum vzdelávania letectva) certifikovaná Úradom vojenského letectva MO SR pre odborné letecké vzdelávanie a výcvik,
 - počas štúdia bude vykonaný výberový letecký výcvik (na letúnoch alebo vrtuľníkoch), realizovaný výcvikovou organizáciou schválenou Leteckým úradom Slovenskej republiky, v rozsahu cca 200 letových hodín, podľa požiadaviek vzdušných síl,
 - po vysokoškolskom štúdiu piloti absolvujú 6 – mesačný Vstupný odborný dôstojnícky kurz (VODK) v Centre kariérneho rozvoja AOS L. Mikuláš s primárnym zameraním na doktrinálne prostredie OS SR a služobné pomôcky vzdušných síl, typový teoretický výcvik a typové skúšky, podľa predurčenia na vojenskú leteckú techniku; uvedený kurz bude realizovaný CKR AOS v spolupráci s certifikovanou vojenskou vzdelávacou inštitúciou (nástupníckou inštitúciou po Detašovanom pracovisku Odbornej výcvikovej školy letectva, PVO, KIS a EPs Mokrad' v Košiciach);
 - technický letecký personál, riadiacich letovej prevádzky a ďalších špecialistov pre VzS OS SR (1 – 3 osoby ročne vo vojenskej špecializácii) plánujeme primárne získavať z absolventov verejnej vysokej školy s minimálne bakalárskym vzdelaním v oblasti leteckého strojárstva, avionických systémov, prevádzky letísk, alebo riadenia leteckej prevádzky, podľa požiadaviek európskych leteckých predpisov, pre výkon vybraných špecializácií vojenskej odbornosti,
 - po absolvovaní základného vojenského výcviku pre vstup do ozbrojených síl v trvaní 9 týždňov v Martine, absolvujú v Centre kariérneho rozvoja Akadémie ozbrojených síl Dôstojnícky kurz pre absolventov vysokých škôl (DKAVŠ) v trvaní 4 mesiacov, s následným Vstupným odborným dôstojníckym kurzom v trvaní 2 až 6 mesiacov pre preškolenie na časť alebo systém vojenskej leteckej techniky pred nástupom na

základnú funkciu technika lietadla alebo špecialistu letectva, v spolupráci s certifikovanou vojenskou vzdelávacou inštitúciou pre odborné letecké vzdelávanie a výcvik;

- v prípade neplnenia zámerov personálneho dopĺňovania z radov absolventov civilných vysokých škôl v uvedených oblastiach, predpokladáme výber a vysielanie určených profesionálnych vojakov na štúdium na verejnú vysokú školu na náklady Slovenskej republiky, ako v prípade pilotov,
- na základe materiálu č. SEOPMVL-81-114/2007 „Konceptcia na dokončenie transformácie vojenského školstva a integráciu Akadémie ozbrojených síl a Národnej akadémie obrany“, schváleného na 8. rokovaní KoMO 24. augusta 2007, budú *Vstupné odborné dôstojnícke kurzy (VODK)* osobitným kvalifikačným predpokladom na výkon základných funkcií vo vojenských hodnostiach poručík a nadporučík. Garantom VODK je Centrum kariérneho rozvoja. Kurzy budú zamerané na získanie vojenskej odbornosti, ako profesionálneho predpokladu pre špecializáciu vojenskej odbornosti, podľa požiadaviek ozbrojených síl. AOS L. Mikuláš zabezpečí špecializované vzdelávanie a výcvik v spolupráci s odbornými výcvikovými školami ozbrojených síl, formou odborného vzdelávania a praktického výcviku podľa špecializácie. VODK v trvaní spravidla 6 mesiacov budú určené pre kadetov, ktorí ukončili vojenskú vysokú školu. Absolventi *Dôstojníckeho kurzu pre absolventov vysokých škôl (DKAVŠ)* v trvaní 4 mesiacov, vykonajú VODK v trvaní spravidla 2 až 6 mesiacov, pre zabezpečenie profilu absolventa kurzu podľa vojenskej odbornosti,
- v rámci d’alšieho vzdelávania dôstojníkov predpokladáme kontinuálnu prípravu v kariérových a odborných kurzoch; kariérové kurzy na hodnosť (pre profesionálnu kariéru) nie sú viazané na vojenskú odbornosť; odborné vzdelávanie (podľa vojenskej odbornosti) v súlade s rozvojom vedy a techniky, ako aj modernizáciou a potrebami ozbrojených síl, bude zabezpečované v rámci odborných (špecializovaných krátkodobých) kurzov pre dôstojníkov.

3. PRÍPRAVA PRÁPORČIKOV

- schválený koncepčný dokument vojenského školstva vytvára perspektívne predpoklady pre vysokoškolskú prípravu výkonného technického personálu – špecialistov (práporčíkov, budúcich práporčíkov z radov poddôstojníkov), v rámci bakalárskeho technického študijného programu napr. „Zbraňové systémy, výzbroj

a munícia“ na Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, podľa potrieb ozbrojených síl,

- štandardné odborné letecké vzdelávanie práporčíkov bude zabezpečované najmä prostredníctvom vojenskej vzdelávacej inštitúcie, certifikovanej Úradom vojenského letectva, formou krátkodobých kurzov.

4. PRÍPRAVA MUŽSTVA A PODDŔSTOJNÍKOV

- v súčasnosti je primárnym poslaním odborných výcvikových škôl,
- Detašované pracovisko Odbornej výcvikovej školy letectva, PVO, KIS a EPs Mokrad', v Košiciach zabezpečuje odborný výcvik (vstupný a ďalší odborný výcvik) leteckého personálu v rámci cca 100 špecializovaných kurzov pre profesionálnych vojakov, pričom plní úlohy prípravy všetkých kategórií profesionálnych vojakov a vybraných zamestnancov, podľa požiadaviek vzdušných síl, na základe dočasnej výnimky,
- v budúcnosti predpokladáme existenciu *vojenskej vzdelávacej inštitúcie* (s primeranou odbornou a personálnou štruktúrou, dislokáciou a učebno-výcvikovou základňou), *s certifikáciou Úradu vojenského letectva MO SR pre odborné letecké vzdelávanie všetkých kategórií profesionálnych vojakov a zamestnancov podľa požiadaviek vzdušných síl*, bez výnimky,
- v súlade so zámermi rezortu obrany v dlhodobom horizonte môže poddôstojnícky zbor predstavovať perspektívny zdroj dopĺňovania dôstojníckeho zboru najlepšími poddôstojníkmi (využitím absolventov vojenských a civilných vysokých škôl, prípadne podľa aktuálnej potreby vyslaním na vysokoškolské štúdium), na základe požiadaviek ozbrojených síl a v prípade neplnenia regrutačných zámerov pre dopĺňovanie dôstojníckeho zboru.

Požiadavky na organizáciu (vojenskú vzdelávaciu inštitúciu) pre vykonávanie školenia, výcvik údržby a skúšky v prospech vzdušných síl OS SR, ako aj požiadavky na odbornú spôsobilosť osôb ktoré vykonávajú vzdelávanie a odbornú spôsobilosť osôb ktoré vykonávajú výcvik údržby, nás nútia hľadať systémové riešenie uceleného odborného vzdelávania.

5. ZÁVER

Komplexné plnenie uvedeného poslania profesionálnej prípravy všetkých kategórií profesionálnych vojakov a zamestnancov podľa požiadaviek vzdušných síl je možné

zabezpečiť vytvorením, budovaním a rozvojom špecializovanej vzdelávacej inštitúcie, nasledovným spôsobom:

- integráciou Detašovaného pracoviska OVŠ L, PVO, KIS a EPs Mokrad' v Košiciach, s Oddelením odbornej prípravy leteckého personálu NAO v Košiciach, v rámci jednej vojenskej vzdelávacej inštitúcie napr. Centra vzdelávania letectva,
- proces integrácie vykonať k 31.8.2008, v rámci plnenia úloh transformácie vojenského školstva, s využitím voľných tabuliek počtov profesionálnych vojakov po rušení Národnej akadémie obrany k 31.8.2008, podľa potrieb inštitúcie a OS SR,
- štruktúra a odborná kvalifikácia personálu Centra vzdelávania letectva musí spĺňať požiadavky Úradu vojenského letectva MO SR, pre udelenie certifikácie a príslušných oprávnení pre odborné letecké vzdelávanie a výcvik všetkých kategórií profesionálnych vojakov a zamestnancov,
- proces integrácie pritom umožní znížiť počet potrebného personálu zo súčasných cca 90 osôb v Košiciach na cca 60 osôb,
- Centrum vzdelávania letectva je potrebné premiestniť z Košíc, podľa dlhodobého plánu v septembri 2009, do miesta novej dislokácie, sekundárne aj z dôvodu zníženia finančných nákladov rezortu obrany na prevádzku v Košiciach,
- redukcia početných stavov a zmeny v organizácii OS SR, resp. rezortu obrany vytvárajú podmienky pre efektívnejšie využitie dostupných priestorov aj integráciou subjektov do spoločných priestorov a riešením nadbytočného majetku,
- pôvodný návrh dislokácie uvažuje s umiestnením na Mokradi a dobudovaním učebno-výcvikovej základne (kancelárie, hangár),
- na základe predbežného dislokačného prieskumu na leteckej základni v Prešove, vykonaného v dňoch 5.-7.marca 2008, je perspektívne možné umiestnenie Centra vzdelávania letectva v Prešove pre cca 60 osôb a kurzistov, s predbežným odhadom finančných prostriedkov na dobudovanie učebno-výcvikovej základne (kancelárie, hala),
- významným faktorom činnosti vzdelávacej inštitúcie je dostupný, kvalifikovaný personál; v prípade dislokácie na Mokrad' predpokladáme ochotu 5% zamestnancov – metodikov dochádzať a pracovať v Centre vzdelávania letectva (CVL), v prípade dislokácie do Prešova predpokladáme 95% ochotu zamestnancov – metodikov dochádzať a pracovať v CVL,

- certifikácia vzdelávacej inštitúcie je primárne závislá od odbornosti a počtu kvalifikovaného personálu s druhým stupňom vysokoškolského vzdelania v oblasti letectva a požadovanou praxou,
- vzhľadom k poslaniu a štruktúre personálu Centra vzdelávania letectva je optimálne jeho priame podriadenie pod Veliteľstvo výcviku Martin, ako v prípade ostatných OVŠ.

Návrh základných opatrení:

- veliteľstvom VzS OS SR predložiť NGŠ OS SR návrh koncepcie odborného leteckého vzdelávania personálu, ako súčasť koncepcie rozvoja VzS OS SR,
- v súčinnosti s veliteľstvom Síl výcviku a podpory analyzovať návrh vytvorenia, personálneho obsadenia, dislokácie a finančnej náročnosti realizácie Centra vzdelávania letectva, pre všetky kategórie profesionálnych vojakov a zamestnancov,
- v rámci aktualizácie dlhodobého plánu rozvoja rezortu MO SR predložiť návrh na zmeny a doplnenie plánov (resp. relevantnej dokumentácie), v súlade so zmenami v procese obranného plánovania v nasledujúcom období.

LITERATÚRA

1. KELEMEN, M. a kol.: Koncepcia na dokončenie transformácie vojenského školstva a integráciu Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika. Bratislava: MO SR, 2007, 63 s. Projekt č.: SEOPMVL-81-126/2007.
2. KELEMEN, M. – ADAMČÍK, F.: E-learning progresívny spôsob samostatnej prípravy v oblasti bezpečnosti letov. In: Acta avionica, roč. VI, č. 9, s. 51-53. ISSN 1335-9479.
3. KANDRÁČ, P. – OLEJNÍK, F.: Small countries big challenges. In: Acta avionica : vedecký časopis, roč. IX, č. 13, s. 116 - 122. ISSN 1335-9479.
4. GRZEGORZEWSKI, M. – OLEJNIK, F. – ZIOLKOWSKI, J.: Polish – Slovakian cooperation for safety. In: Acta avionica, roč. IX, č. 13, s. 116 - 122. ISSN 1335-9479.
5. PILA, J. – HAJDUOVÁ, Z.: V leteckom strojárstve potrebujeme nový model vzdelávania. In: Zvyšovanie bezpečnosti v civilnom a vojenskom letectve 2007. Žilina: FPEDAS, 2007, s. 52 – 56. ISBN 978-80-8070-665-4.
6. KELEMEN, M – KLECUN, R. – SOUŠEK, R.: Nové aspekty v aviatckej edukácii vojenských pilotov. In: Zvyšovanie bezpečnosti v civilnom a vojenskom letectve 2007. Žilina: FPEDAS, 2007, s. 52 – 56. ISBN 978-80-8070-665-4.

VOJENSKÉ REFLEXIE

VOJENSKÉ ODBORNÉ PERIODIKUM

Informácie pre autorov:

1. Príspevky musia byť spracované písmom „Times New Roman“, veľkosťou písma „12“, s riadkovaním „1,5“ v MS WORD.
2. Nadpis príspevku, nadpis abstraktu a nadpisy kapitol zvýraznite „tučným písmom „B“ bold.
3. Pod názvom príspevku uveďte meno, priezvisko a pracovisko autora.
4. Následne uveďte stručný abstrakt príspevku a kľúčové slová.
5. V záujme prehľadnosti čleňte príspevky do kapitol.
6. Odkazy uvádzajte pod čiarou na konci strany, resp. bibliografické odkazy (použité pramene) na konci príspevku pod hlavičkou „BIBLIOGRAFICKÉ ODKAZY“, alebo „LITERATÚRA“.
7. Príspevky (korešpondenciu) posielajte na e-mailovú adresu redakcie: knb@nao.sk

VOJENSKÉ REFLEXIE

Vojenské odborné periodikum NAO v Liptovskom Mikuláši

Vydavateľ: Národná akadémia obrany maršala Andreja Hadíka v Liptovskom Mikuláši

Demänovská cesta č. 393

031 01 Liptovský Mikuláš

Počet strán: 74

Náklad: elektronický časopis uverejnený na internete: www.nao.sk

Vydané: máj 2008, roč. III, č.1/2008

Jazyková korektúra: PhDr. Haragová

ISSN 1336-9202